

บทที่ 4

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการศึกษา

การศึกษาเรื่องการศึกษาออกโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของสตรีในมุมมองความเสมอภาคทางเพศ ผู้ศึกษาได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกรณีศึกษา 8 กรณี โดยวิธีการสัมภาษณ์ และสนทนา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ ผู้ศึกษาได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษาของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน 8 คน ซึ่งแต่ละกรณีศึกษามีพื้นฐานการดำรงชีพ สภาพครอบครัวและภูมิลำเนาที่แตกต่างกัน แต่ละกรณีศึกษามีเป้าหมายในเรื่องคุณภาพชีวิตและมุมมองเรื่องความเสมอภาคทางเพศตามประสบการณ์ของตนเอง ดังที่ผู้ศึกษาจะนำเสนอต่อไปนี้

ตารางที่ 4.1

ข้อมูลทั่วไปของกรณีศึกษา

กรณีศึกษา	อายุ	สถานภาพ	จำนวนบุตร-ธิดา	ภูมิลำเนา	ระดับการศึกษา	อาชีพ	รายได้ต่อเดือน
กานดา	18	โสด	-	สตูล	ป.6	รับจ้าง	4,000
ชนิษฐา	17	โสด	-	ยะลา	ป.6	เลี้ยงเด็ก	5,000
วันเพ็ญ	23	แยกกันอยู่	1	ลำปาง	ม.ต้น	ลูกจ้างชั่วคราว	6,500
งามตา	19	โสด	-	อุดรธานี	ม.ต้น	พี่เลี้ยงเด็ก	5,000
พรทิพย์	24	โสด	-	กรุงเทพฯ	ม.ต้น	เจ้าหน้าที่ข้อมูล	6,000
น้ำผึ้ง	26	โสด	-	กรุงเทพฯ	ม.ต้น	พนักงานบริษัท	6,500
ประไพ	32	โสด	-	ศรีสะเกษ	ม.ต้น	พนักงานบริษัท	8,000
อัญชลี	34	แยกกันอยู่	2	เพชรบุรี	ม.ต้น	พนักงานบริษัท	8,000

ข้อมูลที่ได้จากตารางคือ กรณีศึกษามีอายุระหว่าง 17-34 ปี มีสถานภาพโสด 6 คน และแยกกันอยู่ 2 คน ภูมิลำเนาตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานครและในต่างจังหวัด โดยมีภูมิลำเนาในกรุงเทพฯ 2 คน ภาคเหนือ 1 คน ภาคใต้ 2 คน ภาคตะวันออก 1 คน และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2 คน รายได้ต่ำสุด เดือนละ 4,000 บาท รายได้สูงสุดเดือนละ 8,000 บาท ประกอบอาชีพที่มีสวัสดิการ 4 คน และไม่มีสวัสดิการ 4 คน แม้ประกอบอาชีพที่มีสวัสดิการแต่เป็นงานที่ไม่มั่นคงสามารถถูกเลิกจ้างได้ง่าย

ตารางที่ 4.2

ข้อมูลมารดา-บิดาและครอบครัวของกรณีศึกษา

กรณีศึกษา	สถานภาพมารดา-บิดา	การศึกษามารดา-บิดา	การศึกษาสูงสุดของสมาชิกในครอบครัว	จำนวนสมาชิก	อาชีพมารดา-บิดา	รายได้ต่อเดือน
กานดา	หย่า	ระดับประถม	ป.6	2	ลูกจ้าง	5,000 (มารดา)
ชนิษฐา	สมรส	ระดับประถม	ม.ปลาย	7	ทำสวน	10,000 (มารดา-บิดา)
วันเพ็ญ	บิดาเสียชีวิต	ม.2	ปริญญาตรี	3	แม่บ้าน	7,000 (มารดา)
งามดา	แยกกันอยู่	ระดับประถม	ม.ปลาย	4	ลูกจ้าง	6,000 (มารดา)
พรทิพย์	สมรส	ม.3	ปวช.	5	ค้าขาย	25,000 (มารดา-บิดา)
น้ำผึ้ง	แยกกันอยู่	ระดับประถม	ปวช.	5	ลูกจ้าง	6,000 (มารดา)
ประไพ	แยกกันอยู่	ระดับประถม	ม.ต้น	8	เกษตรกร	ไม่ทราบ
อัญชลี	หย่า	ม.3	ปวส.	6	ลูกจ้าง	7,000 (มารดา)

จากข้อมูลในตารางพบว่า สถานภาพมารดา-บิดาของกรณีศึกษาที่สมรสและอยู่ด้วยกันมีจำนวน 2 คน แยกกันอยู่ 3 คน หย่า 2 คน บิดาเสียชีวิต 1 คน และกรณีศึกษาทั้ง 6 คน หลังนี้อาศัยอยู่กับมารดาซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบหาเลี้ยงบุตร-ธิดาเพียงคนเดียว เมื่อเปรียบเทียบเรื่องการศึกษ การศึกษาของมารดา-บิดาอยู่ในระดับประถมถึงระดับมัธยมต้น แต่การศึกษาของบุตร-ธิดาอยู่ในระดับมัธยมต้นถึงปริญญาตรี ซึ่งเห็นได้ชัดว่าส่วนใหญ่บุตร-ธิดาจะมีการศึกษาอยู่ในระดับสูงกว่ามารดา-บิดา ดังนั้นหากนักศึกษาที่เป็นกรณีศึกษามีครอบครัว แนวโน้มที่จะส่งเสียบุตร-ธิดาให้เรียนในชั้นที่สูงกว่าก็จะมีมาก และส่งผลให้เด็กรุ่นต่อมามีคุณภาพชีวิตดียิ่งขึ้นไปอีก

กรณีศึกษาที่ 1

คุณกานดา (นามสมมติ) อายุ 18 ปี ภูมิลำเนาเดิมอยู่จังหวัดสตูล กานดาเป็นลูกสาวคนเดียว เมื่อพ่อกับแม่หย่ากันขณะที่กานดาเรียนชั้น ป.5 พ่อก็หายไปไม่มีการส่งเสียเลี้ยงดูเธอและแม่แต่อย่างใด แม่ทำงานรับจ้างทั่วไปได้ค่าจ้างเดือนละไม่กี่พันบาท แม่ของกานดามีสามีใหม่และกานดาไม่ถูกกับพ่อเลี้ยงมีเรื่องทะเลาะกันแทบทุกวัน พ่อเลี้ยงชอบส่งเสียงดังและดื่มเหล้าเป็นประจำ นอกจากนี้พ่อเลี้ยงก็ไม่ได้ทำงานเป็นหลักแหล่งรายได้ไม่แน่นอน ทำให้สร้างภาระให้กับแม่ของกานดาอีก แล้วยังมีพฤติกรรมบางอย่างที่ไม่น่าไว้วางใจ

สาเหตุที่ออกจากโรงเรียน

การตัดสินใจลาออกจากโรงเรียนเพราะแม่ของกานดาเอง เป็นการลาออกแบบกะทันหันไม่ได้ตั้งใจ ตอนนั้นกานดาอายุ 14 ปี เรียนจบชั้นมัธยมปีที่ 1 แล้ว และกำลังจะขึ้นชั้นมัธยมปีที่ 2 อีก 3 วันโรงเรียนของเธอก็จะเปิดเทอม กานดาทะเลาะกับพ่อเลี้ยงอย่างรุนแรง แม่ของกานดาบอกว่าลูกผู้หญิงไม่ควรอยู่ใกล้กับพ่อเลี้ยงที่นิสัยแบบนี้ แม่จึงตัดปัญหาพามาอยู่กรุงเทพฯ มาอยู่กับป้าที่เปิดร้านเสริมสวย

ผลกระทบและปัญหาในการดำเนินชีวิต

เมื่อเข้ามากรุงเทพฯ มีความรู้เพียงชั้นประถมปีที่ 6 และอายุเพียง 14 ปี ไม่สามารถสมัครงานที่ไหนได้ จึงฝึกงานเสริมสวยกับป้า ตั้งแต่ทำเล็บ สระผม ไดรฟ์ ฝึกอยู่ประมาณปีกว่าจึงค่อนข้างชำนาญ ป้าก็ให้เงินเดือน ลูกค้าบางคนชอบฝีมือเราก็ตีให้ทิป รายได้เอาไว้ใช้จ่ายเป็นค่าอาหาร ชื่อของใช้ของเราเอง ให้แม่บ้างแต่ไม่ได้ให้ประจำ ให้แม่เมื่อแม่หมุนไม่ทันเพราะแม่ก็ทำงานรับจ้างกวาดตลาดได้เงินไม่มากนัก และแม่มีภาระหนี้สินที่ยืมจากเพื่อนของแม่ตอนอยู่ต่างจังหวัด กานดาเสียใจที่ต้องออกจากโรงเรียน แต่ยังไม่รู้สึกว่าจะขาดความมั่นใจในระดับการศึกษาของตนเองเพราะคนในพื้นที่ส่วนมากก็จบการศึกษาไม่สูงนัก แม้ว่าในชุมชนจะให้

ความสำคัญกับการศึกษามากขึ้นก็ตาม จนเข้ามาอยู่กรุงเทพฯ ถ้าเธอไม่ได้ทำงานที่ร้านของป้าเธอก็ไม่สามารถหางานที่ใดได้เลย ไปที่ไหนก็ไม่ได้รับการปฏิบัติที่ดี เฉยเมยเหมือนไม่ต้องการพูดคุย เธอ ในการทำงานที่ร้านเธอแทบจะไม่มีปัญหาในเรื่องการทำงานเลยเพราะในร้านมีแต่ผู้หญิง มีบ้างเรื่องเอารัดเอาเปรียบแต่ไม่รุนแรง บางคนบอกว่าเธอแต่งตัวไม่มีรสนิยมเสียไปทางกางเกงไป อีกร้าง พอมีเงินเธอก็มองดูว่าเขาแต่งกันอย่างไรนิยมแบบไหนก็ไปซื้อหามาใส่ เธอรู้สึกเหมือนไม่เท่าเทียมคนอื่น และยังไม่มียิ่งสิ่งทำให้เกิดความภาคภูมิใจ เวลาผู้จักใครก็ไม่กล้าพามาบ้านเพราะไม่ใช่บ้านของตนเอง เมื่อถามถึงปัญหาเรื่องความรุนแรงในครอบครัว กานดาเล่าว่าเกิดขึ้นตอนอยู่บ้านต่างจังหวัด พ่อเลี้ยงชอบหาเรื่องทำเรื่องเล็กให้กลายเป็นเรื่องใหญ่ ด่าทอและหยาบคาย โชคดีที่มีแม่คอยปกป้องไม่หลงพ่อเลี้ยงเหมือนแม่ของคนที่เขาผู้จักบางคน เมื่อเธอมีปัญหาก็จะปรึกษาแม่เสมอ การที่แม่มีกานดาคนเดียวและประสบปัญหาชีวิตทำให้แม่ห่วงเธอมากจนแม่ไม่ค่อยนึกถึงยายกับตา แต่กานดาผู้จักอยากไปหายยายกับตามากเพราะอายุมากแล้วจะเอามาอยู่ด้วยก็ไม่มีปัญญา เธอเองก็มีเงินแค่รับผิดชอบตนเองได้เท่านั้น ในขณะที่สัมภาษณ์กานดาบอกว่าเดี๋ยวจะโทรศัพท์หายยาย ส่วนปัญหาในเรื่องคู่ครองก็มีบ้าง กานดาผู้จักว่ายังอายุน้อยอยู่และไม่มั่นใจในผู้ชายที่เข้ามาจีบ คนที่เข้ามาหาการศึกษาหน่อย อาชีพไม่มั่นคงเช่นขับมอเตอร์ไซด์รับจ้าง เป็นต้น

เหตุผลในการเข้ารับการศึกษาต่อในระบบการศึกษานอกโรงเรียน

กานดาตัดสินใจเรียนต่อด้วยตนเองเมื่อเข้ามาอยู่กรุงเทพฯ ได้สองปี เพราะต้องการเป็นคนมีความรู้และมีคุณค่าในตนเอง ต้องการได้วุฒิการศึกษาไปหางานที่มีรายได้มากขึ้นมีมาตรฐานทั้งปัจจุบันและอนาคต ทั้งแม่และป้าไม่ขัดข้องในการเรียนต่อ ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ กานดารับผิดชอบเองไม่มีใครช่วย การเรียนแบบนอกระบบจะใช้เวลาวันหยุดจึงไม่กระทบงานที่ทำจึงเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์เพื่อเพิ่มเติมความรู้และวิสัยทัศน์ หลักสูตรตรงกับความต้องการและมีกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมอีกด้วย ทำให้เจอคนมากมีเพื่อนเยอะแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีประโยชน์มาก ส่วนที่เรียนก็เป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ตัดสินใจเรียนเพราะเดินทางสะดวก ปลอดภัย

คุณภาพชีวิตและความคาดหวังในอนาคต

กานดาคิดว่าเมื่อจบการศึกษาแล้วก็จะมีโอกาสทำงานที่ดีได้ วุฒิการศึกษา นอกจากจะทำให้เธอภูมิใจคงช่วยเธอหางานทำได้ นอกจากจะพึ่งพาหาเลี้ยงตนเองได้โดยไม่ต้องพึ่งพาคนอื่นแล้วยังอาจเลี้ยงแม่และพยายายกับตาเข้ามาอยู่ด้วยกันที่กรุงเทพฯ แต่คงอีกนานเพราะคงต้องหาบ้านเช่าอยู่ต่างหาก

แนวความคิดของกรณีศึกษา ในเรื่องคุณภาพชีวิตและความคาดหวังในอนาคต

เมื่อเข้าเรียนการศึกษานอกระบบ กานดาที่มีความมั่นใจในแก้ปัญหาต่าง ๆ อย่างมีวิจรรณญาณมากขึ้น โดยเริ่มแก้ปัญหาด้วยเหตุผลไม่ใช่อารมณ์ จากเดิมที่เป็นคนรู้วาม ใจร้อน

ชอบขว้างปา เนื่องจากได้ชิมชั้บนิสยเหล่านี้มาจากที่บ้านเดิมอย่างไม่รู้ตัว พอมาอยู่กรุงเทพฯ ทั้ง ป้าและนักศึกษาที่เรียนด้วยกันจะตำหนิอย่างตรงไปตรงมา กานดาจึงค่อนข้างระงับอารมณ์ได้มากขึ้น กานดาได้รับการยอมรับจากครอบครัวและสังคมมากขึ้นด้วย เพราะครอบครัวข้างมองว่า เธอเป็นคนขยันมีมานะ มองเธอในแง่บวก ผู้ศึกษาถามเรื่องวุฒิการศึกษาและความหวังในอนาคต เธอตอบว่า วุฒิการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญมากถ้าได้วุฒิมาก็ดีใจและมีความสุขมากเพราะเป็นสิ่งที่เธอใฝ่ฝัน กานดามีความหวังในอนาคตว่าต้องศึกษาให้สูงมากกว่านี้ และจะเรียนต่อระดับมัธยมปลาย เมื่อถามว่า การศึกษาทำให้มีสุขภาพจิตดีขึ้นหรือไม่เธอตอบว่า ใช่ เพราะเมื่อก่อนไม่กล้าบอกใครว่าเรียนจบชั้นประถมปีที่ 6 ตอนนี่คงตอบได้ไม่อายใคร แล้วอีกอย่างหนึ่งเมื่อได้เข้าไปเรียน การศึกษานอกโรงเรียน นักศึกษามีความหลากหลายทั้งอายุและอาชีพ ผู้ศึกษาถามเรื่องการปรับตัวเข้ากับสังคมและสิ่งแวดล้อมเนื่องจากกานดาเดินทางมาจากจังหวัดสตูล เธอตอบว่าไม่ค่อยมีปัญหาเพราะมาอยู่กับป้าอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่แตกต่างจากเดิม ทำงานอยู่ในร้านเสริมสวย ลูกค้าก็เป็นผู้หญิง เพื่อนที่เรียนก็เข้ากันได้ดี ไม่มีใครล้อเลียนเรื่องสำเนียงใต้ของเธอด้วย อีกอย่างหนึ่งเมื่อเรียนสูงขึ้นจะรู้สึกมีความมั่นใจทำให้เข้ากับคนอื่นได้ กานดาบอกว่าต้องการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น เป้าหมายสูงสุดคือระดับปริญญาตรี หรือมากกว่าแต่ขอคุณหลาย ๆ อย่างก่อน เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจไม่ค่อยดีเธอคงต้องหางานทำก่อน เมื่อมีเงินพอสมควรจะเรียนต่อ เมื่อถามเรื่องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนที่อาศัย เธอตอบว่ามีบ้างเล็กน้อยเช่นการเก็บก้ำจัดขยะ ถ้าเธอเรียนสูงขึ้นกว่านี้คงช่วยได้มากขึ้นเพราะเราอยู่ในสังคมเดียวกัน และผู้ศึกษาถามเรื่องการที่ได้รับการศึกษาเพิ่มขึ้นทำให้เกิดความคิดในการเข้าไปมีส่วนร่วมในเรื่องการเมืองการปกครองหรือไม่ เพราะเหตุใด กานดาบอกว่าไม่เคยคิดเรื่องการเมืองมาก่อน ไม่รู้ว่าจะเข้าไปมีส่วนร่วมในเรื่องการเมืองได้อย่างไร เธอคิดว่าตอนนี้การเมืองค่อนข้างวุ่นวาย เป็นเรื่องของคนไม่กี่กลุ่ม และจะไปใช้สิทธิเลือกตั้งเมื่อมีโอกาส หลังจากถามเรื่องปัญหาสำคัญของชุมชนที่อาศัยอยู่คืออะไร และเคยมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาก่อนหน้านี้หรือหลังจากการเข้าเรียนหรือไม่ กานดาตอบว่า ส่วนมากคือปัญหาความยากจน เงินไม่พอใช้ และไม่มียานพาหนะที่จังหวัดจะเป็นการประมง การทำสวนยางและตัวเธอเองไม่เคยมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา ถ้าเรียนจบอายุมากกว่านี้คงคิดเรื่องนี้ ส่วนการพัฒนาสตรีในชุมชนควรเป็นเรื่องของการเรียนและการทำอาชีพเสริมอะไรก็ได้ และในฐานะที่กานดาเป็นสตรีที่ใส่ใจเรื่องการศึกษา ประโยชน์ที่เธอได้รับจากการศึกษานอกโรงเรียนคืออะไร เธอตอบว่าทำให้เธอมีความรู้มากขึ้น มีคุณภาพการได้วุฒิการศึกษาเป็นสิ่งที่รับรองว่าเธอจะได้งานที่ดีขึ้น ผู้ศึกษาถามเรื่องการศึกษานอกโรงเรียนของบุตร-ธิดาในอนาคต เธอได้ตอบว่า ถ้าแต่งงานมีลูกอยากให้เขาตั้งใจเรียนให้มาก ๆ จะให้เรียนดี ๆ ไม่ให้เหมือนกับเธอ ต้องการให้เรียนสูง ๆ จบสูง ๆ

มีอนาคตที่ดี ในเรื่องการออมทรัพย์เพื่ออนาคตของตนเองและครอบครัว กานดาบอกว่าตอนนี้ไม่มีเงินเก็บในธนาคาร แต่ก็รู้จักใช้เงินให้เป็นประโยชน์

ข้อเสนอแนะในเรื่องการศึกษานอกโรงเรียนของสตรีในมุมมองความเสมอภาคทางเพศ

กานดาไม่ได้รับผลกระทบเรื่องความเสมอภาคโดยตรง แต่เมื่อมองจากการศึกษาของแม่และของตนเอง การศึกษาระดับประถมทำให้ไม่สามารถประกอบอาชีพนอกเหนือจากการใช้แรงงานได้เลย ค่าจ้างก็ไม่แน่นอน ไม่เท่าเทียมในเรื่องค่าแรง ค่าแรงน้อยกว่าผู้ชายเมื่อทำงานประเภทเดียวกันขึ้นอยู่กับความพอใจของนายจ้าง คำพูดที่ว่าให้แค่นี้จะเอาไหม พอใจก็ทำ และไม่สามารถเรียกร้องความเป็นธรรมจากหน่วยงานใดได้ การเรียกร้องทำให้เสียเวลาเกิดความบาดหมางใจ การศึกษาน้อยทำให้ไม่มีอำนาจต่อรอง และถูกเลือกปฏิบัติ

ในระบบการศึกษานอกโรงเรียนทุกคนเท่าเทียมกันไม่มีการแบ่งเพศหรือฐานะ ส่วนมากเป็นนักศึกษาผู้หญิงและให้ความช่วยเหลือกันดี

กรณีศึกษาที่ 2

ชนิษฐา (นามสมมติ) อายุ 17 ปี ภูมิลำเนาเดิมอยู่จังหวัดยะลา ครอบครัวทำอาชีพทำสวนยางพารา มีพี่น้อง 5 คนผู้ชาย 3 คนผู้หญิง 2 คน เธอเป็นคนที่ 4 พี่ชายคนโตเมื่อเรียนจบชั้นมัธยมปีที่ 6 ก็ไม่ได้เรียนต่อ ออกมาช่วยกรีดยาง พี่ชายคนที่ 2 หลังจากเรียนจบชั้นมัธยมปีที่ 3 ได้ไม่นานก็เข้ามาอาศัยอยู่กับเพื่อนที่กรุงเทพฯ และไม่คอยกลับบ้าน พ่อแม่ของชนิษฐาทำสวนยางมีรายได้จากการขายน้ำยางน้อยลง เมื่อก่อนมีรายได้ดีกว่านี้มาก แต่เนื่องจากปัญหาความไม่สงบในภาคใต้ทำให้ไม่กล้าออกมากกรีดยาง บางวันเธอต้องหยุดเรียนเพราะมีข่าวการฆ่าวางระเบิด เมื่อภาระเท่าเดิมแต่รายได้น้อยลงทำให้บ้านของเธอเริ่มมีปัญหาการเงิน แต่ก็ไม่รุนแรงเพราะที่บ้านไม่ฟุ่มเฟือย อาหารไม่ขาดแคลน

สาเหตุที่ออกจากโรงเรียน

การออกจากโรงเรียนชนิษฐาตัดสินใจเอง แต่พ่อแม่ของชนิษฐาก็มีส่วนทำให้เธอน้อยใจเพราะเธอจบ ป. 6 แล้ว แต่น้องชายพี่เรียน ป. 5 จะได้เอาเงินให้น้องเรียนถึง ป. 6 ก่อน ถ้ามีเงินจะให้เรียนต่อ เพราะบ้านของเธอเห็นความสำคัญของการศึกษามาก และเธอรักการเรียนชอบเรียนหนังสือ เธอต้องการเรียนสูง ๆ จะได้ไม่ต้องทำสวนยางซึ่งขณะนั้นการออกไปกรีดยางอันตรายมาก เมื่อเธออายุได้ 15 ปี นางสาวชวนเธอมาอยู่กรุงเทพฯ เพื่อมาช่วยเลี้ยงน้อง หมายถึง

ลูกสาวของน้ำ และน้ำจะส่งเสียให้เรียนจนจบมหาวิทยาลัยด้วย เธอจึงขอแม่มาอยู่กับน้ำ เธอต้องการหาเงินด้วยตนเอง อยากมาดูกรุงเทพฯ หาความรู้และประสบการณ์ใหม่ ๆ

ผลกระทบและปัญหาในการดำเนินชีวิต

เนื่องจากชนิษฐามาอยู่กับน้ำและทำงานเลี้ยงเด็ก ไม่ต้องหางานทำจึงไม่ลำบากเท่าไรงานไม่ต้องใช้ความสามารถและทักษะขั้นสูง ได้เงินเดือนละ 5,000 บาท ส่งให้แม่เดือนละ 1,500 บาท ที่เหลือ 3,500 บาท เก็บไว้ใช้ซื้อของจำเป็นหรือของกินบางอย่าง บางครั้งอยากไปเที่ยวดูหนังก็เสียตายนเงิน เลยกเลือกดูบางเรื่องนาน ๆ ครั้ง ปัญหาใหญ่ของเธอคือเรื่องสุขภาพเธอเป็นภูมิแพ้ ตอนอยู่ยะลาอากาศดีอากาศไม่กำเริบพอมาอยู่กรุงเทพฯ มีมลพิษมากร่างกายเลยแย่มากไปหาหมอดต้องใช้เงินพอสมควร น้ำออกให้บ้างแต่ไม่ยอมยกน้ำหนักมาก ปัญหาที่รองลงมาคือเพื่อนบ้านเมื่อรู้ว่าเรลาออกบางคนก็มองเราแปลก ๆ เหมือนดูถูก บางคนก็พูดว่าเราจะเอาตัวรอดไหมถ้ามาอยู่กรุงเทพฯ ตอนลาออกรู้สึกเสียใจ ใจหายคิดถึงเพื่อนมาก เขาไม่รู้ว่าเราได้เรียนที่นี่เรียนไม่เสียเงินด้วย เพื่อนบ้านคนที่รู้จักในกรุงเทพฯ ให้กำลังใจเรื่องเรียนมาก บอกว่าพยายามเข้านะไม่นานก็จบแล้ว จบแล้วอย่าลืมเลี้ยงพินะ แถวบ้านน้ำเรียนจบ กศน.หลายคน ปัญหาต่อมาคือค่าใช้จ่ายค่าครองชีพในกรุงเทพฯ สูงมากมีเรื่องต้องจ่ายตลอด ไม่ว่าจะเป็นค่ารถ ค่าอาหาร ค่าเสื้อผ้า ตอนอยู่ที่บ้านแทบไม่มีค่าใช้จ่ายตรงนี้เลย แต่จะให้กลับไปตอนนี้ก็ไม่เอาต้องเรียนให้จบก่อน เมื่อถามว่าคิดถึงแม่บ้างหรือไม่ ชนิษฐาบอกว่าคิดถึงเหมือนกันแต่ไม่มีเวลากลับบ้าน ต้องเลี้ยงน้องและค่ารถไฟค่อนข้างแพง เธอก็มองที่บ้านมากเธอสวดมนต์ให้พ่อแม่พี่น้องปลอดภัย ในด้านการรับรู้ข่าวสารเมื่อก่อนเธอไม่ค่อยใส่ใจเรื่องข่าวต่าง ๆ เลย เธอจึงไม่ค่อยรู้เรื่องความเป็นไปต่าง ๆ ของบ้านเมือง ที่บ้านต่างจังหวัดเธอได้ยินข่าวจากพ่อแม่หรือเพื่อนบ้านเวลาคุยกัน เธอบอกว่าเธอเด็กไปที่จะเข้าใจเรื่องพวกนี้และไม่รู้ว่าจะรู้ไปทำไม แต่เมื่อมาอยู่กรุงเทพฯ ได้เห็นว่าคนในกรุงเทพฯ ติดตามและชอบดูข่าว ขนาดน้ำของเธอที่ไม่ค่อยมีเวลายังดูข่าวเป็นประจำเธอก็ดูข่าวตามน้ำไปด้วย

เหตุผลในการเข้ารับการศึกษาต่อในระบบการศึกษานอกโรงเรียน

ชนิษฐาชอบเรียนหนังสือการเข้ามามากกรุงเทพฯ ก็เพื่อมาเรียนและสาเหตุที่เธอไม่คิดเรียนในโรงเรียนปกติเพราะต้องทำงานเลี้ยงน้องที่เป็นลูกของน้ำแตกต่างกับการที่น้ำส่งเสียให้เรียนด้วยอีกอย่างหนึ่งนักเรียนมัธยมหนึ่งในกรุงเทพฯ อายุน้อยกว่าเธอเกือบสามปี เธอบอกว่าเด็กในกรุงเทพฯ เรียนเร็วกว่าเธอไม่อยากจะไปโรงเรียน การศึกษาต่อในระบบการศึกษานอกโรงเรียนเป็นสิ่งที่เธอไม่เคยคิดมาก่อนเพราะไม่คิดว่าครอบครัวเธอจะประสบปัญหาอย่างที่เป็นอยู่ เธอคิดว่าการศึกษาที่ผู้หญิงเรียนสูง ๆ เป็นสิ่งดีเพราะการศึกษาทำให้ผู้หญิงมีวิสัยทัศน์ มีประโยชน์ต่ออนาคต สามารถพัฒนาตนเองให้ก้าวหน้าและมั่นคง การเรียนที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนทำให้เธอสามารถทำงานไปด้วยเรียนไปด้วย มีรายได้จุนเจือครอบครัว การเรียน กศน.ไม่ได้ทำให้เธอรู้สึก

แตกต่างจากการเรียนภาคปกติเพราะจบมาก็ได้วุฒิการศึกษาเหมือนกันเอาไว้ใช้สมัครงานได้ หลักสูตรตรงกับความต้องการคือมีวุฒิชั้นมัธยมต้น เมื่อจบแล้วก็เรียนต่อม.ปลายได้ สถานที่เรียนสะดวกค่าใช้จ่ายน้อยกว่าเรียนภาคปกติ และเปิดสอนวิชาคอมพิวเตอร์ด้วย

คุณภาพชีวิตและความคาดหวังในอนาคต

ชนิษฐา มุ่งมั่นเรื่องเรียนเป็นอันดับหนึ่งหากเรียนจบจะได้หางานที่มั่นคง เธออยากเป็นครูซึ่งเธอใฝ่ฝันมานาน การมีรายได้พึ่งพาตนเองได้เป็นสิ่งที่ภาคภูมิใจ การเรียนนอกจากจะได้รับความรู้แล้วยังทำให้เธอรู้สึกเท่าเทียมกับคนอื่นมากขึ้น รู้สึกว่ามีทางเลือกและน่าจะเป็นตัวเลือกที่ดีได้ด้วย ถ้าเธอเรียนจบจะไปเป็นครูที่บ้านเกิดคือจังหวัดยะลา ในตอนนี้หลายคนมองว่าจังหวัดยะลาไม่น่าอยู่ เธอต้องการให้บ้านเกิดของเธอสงบไม่มีอันตราย เธอคิดว่าความรุนแรงที่เกิดในจังหวัดยะลาทำให้เด็กนักเรียน เรียนได้ไม่เต็มที่ ดำเนินชีวิตด้วยความหวาดกลัว เธอไม่ต้องการให้คนในหมู่บ้านเสียชีวิตอย่างที่เป็นข่าวอยู่ และไม่ต้องการให้คนย้ายออกจากหมู่บ้าน ผู้ศึกษาดูว่าการเรียนการศึกษานอกโรงเรียนให้อะไรกับเธอและมีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างไร เธอตอบว่าประการแรกเธอได้วุฒิการศึกษาชั้นมัธยมต้น ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญเป็นจุดมุ่งหมายแรกที่ตัดสินใจเรียน วุฒิการศึกษาทำให้เธอมีความสุขในการเรียน มีสุขภาพจิตดีขึ้นเพราะทำให้เธอสามารถทำงานที่เป็นหน่วยงาน หรืองานหลักได้ เธอสามารถเรียนต่อระดับมัธยมปลายและเรียนครูได้ในอนาคต สิ่งนี้ทำให้เธอรู้สึกเท่าเทียมกับคนอื่นไม่น้อยหน้าใครและได้รับการยอมรับประการที่สอง เธอมีโอกาสเรียนไปและทำงานไปด้วยได้ ชนิษฐามั่นใจว่าคุณภาพชีวิตของเธอพัฒนาดีขึ้นจากการศึกษาที่ได้รับ ประการแรกคือเรื่องความใส่ใจในสุขภาพมากขึ้น เห็นได้จากการที่เธอเลือกรับประทานอาหารที่สะอาด ไม่ใช่มีมือหยิบของใส่ปากเหมือนแต่ก่อน เพราะคนที่เธอรู้จักทั้งน้ำและเพื่อนใหม่ไม่ทำแบบนี้ การเรียนในห้องเรียนร่วมกับนักศึกษาคนอื่นทำให้ ชนิษฐาปรับตัวได้ดีขึ้นคุยกับคนอื่นรู้เรื่อง การเรียนในห้องมีการให้แสดงความคิดเห็นเป็นการเรียนแบบผู้ใหญ่ ทำให้ได้ฟังความคิดของคนอื่นด้วย ในอนาคตชนิษฐาต้องการมีบ้านเป็นของตนเองที่มีชื่อตนเองเป็นเจ้าของ อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย มีครอบครัวที่อบอุ่นและส่งลูกให้เรียนสูง ๆ จะพาลูกเที่ยวให้มาก ๆ

ข้อเสนอแนะในเรื่องการศึกษานอกโรงเรียนของสตรีในมุมมองความเสมอภาคทางเพศ

อยากให้จัดการศึกษาต่อเนื่องสำหรับผู้หญิง เนื่องจากผู้หญิงบางคนอยากเรียนแต่ไม่มีโอกาสที่จะเรียนเพราะทางบ้านไม่เห็นความสำคัญและมีปัญหาความยากจน การหยุดเรียนกลางคันอาจจะทำให้เกิดความเบื่อหน่ายและขี้เกียจเรียน การศึกษาจะทำให้ผู้หญิงมีอาชีพและรายได้สามารถยกฐานะทางเศรษฐกิจ พัฒนาอาชีพของตนเองให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นปัจจุบันผู้หญิงและผู้ชายมีสิทธิเท่าเทียมกันและเห็นความสำคัญของกันมากขึ้น

เห็นได้จากที่บ้านอย่างน้อยพอกับแม่ก็จะส่งเธอเรียนต่อถ้าน้องชายเรียนจบชั้นประถมปีที่ 6 แล้ว แต่ถ้ามองให้ดีในหมู่บ้านที่เธออยู่ผู้หญิงไม่ค่อยมีบทบาท ผู้นำหมู่บ้าน เจ้าหน้าที่มีแต่ผู้ชาย ผู้หญิงเป็นผู้รับฟังหรือเป็นผู้ปฏิบัติเพราะส่วนใหญ่ผู้ชายจะเรียนสูงกว่า พูดอะไรก็มีคนรับฟังมากกว่าที่บ้านเรียกว่าพูดเสียงดังกว่า

กรณีศึกษาที่ 3

วันเพ็ญ (นามสมมติ) อายุ 23 ปี ภูมิลำเนาเดิมอยู่จังหวัดลำปาง พ่อของวันเพ็ญเสียชีวิตขณะที่เธออายุประมาณ 10 ปี แม่ของเธอจึงทำงานเลี้ยงเธอกับพี่สาว โดยทำงานเป็นแม่บ้าน ฐานะทางบ้านไม่ดีนัก เนื่องจากแม่ต้องทำงานหนักงานตั้งแต่วันจันทร์ถึงวันเสาร์กลับบ้านก็เหนื่อยจึงไม่ค่อยมีเวลาให้กัน เธอรู้สึกเหมือนอยู่ตัวคนเดียว พี่สาวเรียนไปทำงานไปเพื่อให้พ่อกับค่าใช้จ่ายในการเรียน เมื่อกลับจากโรงเรียนต้องหุงข้าวทำกับข้าวไว้ให้แม่กับพี่ การอยู่คนเดียวรู้สึกเหงา บางวันก็ไปอยู่บ้านเพื่อนพอแม่รู้ก็ด่าเสียงดัง อายข้างบ้านมาก เมื่อมีคนมาจีบเอาใจเราเลยรู้สึกดีเหมือนมีที่พึ่ง แม่ของวันเพ็ญเมื่อรู้ว่าเธอมีแฟนก็ด่าอย่างรุนแรง ตอนนั้นไม่คิดว่าตัวเองผิดเพราะเพื่อน ๆ เธอก็มีแฟนกันทั้งนั้น บางคนก็แต่งงานมีครอบครัว

สาเหตุที่ออกจากโรงเรียน

วันเพ็ญซึ่งออกจากโรงเรียนโดยไม่ปรึกษาใครเพราะท้องกับแฟน ขณะกำลังเรียนชั้น ม.3 อายุ 16 ปี ถ้าไม่ออกโรงเรียนต้องให้ออกอยู่ดี นี่เป็นสิ่งที่ทำให้รู้สึกถึงความไม่เสมอภาคทางเพศอย่างแรก เธอต้องออกจากโรงเรียนเพราะท้องในขณะที่แฟนของเธอยังสามารถเรียนต่อได้อย่างปกติ ตอนแรกแม่ของเธอด่าอย่างรุนแรงมากแล้วก็ปลอบในตอนที่เธอไม่คิดทำแท้งและตัดสินใจไปอยู่กับแฟนจนคลอดลูกสาว ต่อมาแฟนเรียนที่วิทยาลัยแห่งหนึ่งก็มีเรื่องผู้หญิงเข้ามา เพื่อนของวันเพ็ญสืบรู้ว่าแฟนของเธอปกปิดเรื่องเธอกับลูก เธอรู้สึกเสียใจน้อยใจจนมีปากเสียงทะเลาะกันบ่อยมาก

ผลกระทบและปัญหาในการดำเนินชีวิต

การทนอยู่ในสภาพที่ต้องพึ่งพาบ้านแฟน ไม่มีงานทำต้องเลี้ยงลูกอยู่บ้านและการนอกใจไม่แยแสของแฟน ทำให้วันเพ็ญเครียดมากร้องไห้แทบทุกวัน แม่ของเธอบอกให้เธอกลับมาอยู่บ้านแต่เธอไม่ยอมเป็นภรรยาของแม่กับพี่สาว เธอจึงพาลูกสาวหนีมาอยู่กรุงเทพฯ โดยมาอาศัยกับเพื่อนที่ทำงานอยู่โรงงานทอผ้าหวังว่าจะได้งานทำ แต่วุฒิการศึกษาของเธออยู่แค่ชั้น ป. 6 โรงงานนี้รับวุฒิ ม.3 ขึ้นไป เธออาศัยอยู่กับเพื่อนช่วยเพื่อนทำงานบ้าน ซักผ้าแลกกับที่อยู่และได้เงินจากแม่และพี่สาวส่งมาให้ เธออยากทำงานแต่หวังลูกไม่มีใครดูแล มีคนข้างบ้านแนะนำให้รับ

งานดอกไม้ประดิษฐ์มาทำที่บ้าน เธอจึงพาลูกไปฝึกการทำดอกไม้ประดิษฐ์อยู่พักหนึ่ง เขาก็ให้เธอรับงานกลับมาทำที่บ้าน โชคดีที่เพื่อนบ้านทำงานนี้เหมือนกันเธอจึงไม่ต้องเอางานไปส่งแถมยังช่วยรับงานมาให้เธออีก วันเพ็ญตอบแทนด้วยการช่วยค่าน้ำมันรถ รายได้จากการทำดอกไม้ประดิษฐ์ค่อนข้างดีขึ้นอยู่กับความขยันทำมากก็ได้มาก แต่ปัญหาก็คือเธอเริ่มปวดหลังเมื่อนั่งนาน ๆ เธอซื้อยากินเองไม่ได้ไปหาหมอเนื่องจากกลัวว่าจะเสียเงินมาก เมื่อถามถึงเรื่องภาวะโภชนาการ เธอตอบว่าไม่เคยสนใจเรื่องอาหารการกินเลย อยากกินอะไรก็กิน บางวันทำงานเพลินไม่ได้กินอะไรก็มี ส่วนมากนึกถึงแต่ลูกหาของกินให้ลูก สงสารเขา เราพาเขามาลำบาก อนาคตจะเป็นอย่างไรไม่รู้ ตอนนั้นบ้านก็ยังไม่มีอยู่จะอาศัยเพื่อนไปตลอดก็ไม่ได้แม้เพื่อนเต็มใจให้อยู่ก็ตาม เวลาแม่กับพี่สาวมาเยี่ยมห้องจะดูคับแคบต้องออกมาข้างนอก เช่นร้านอาหารหรือห้างสรรพสินค้า สิ่งที่ทำให้ย่อท้อคือความเหนื่อยล้าจากการทำงาน แต่สิ่งที่ทำให้เกิดกำลังใจและมีแรงคือลูกสาวเพียงคนเดียวเท่านั้น

เหตุผลในการเข้ารับการศึกษาต่อในระบบการศึกษานอกโรงเรียน

อนาคตของลูกคือแรงขับให้ตัดสินใจเรียนต่อในระบบการศึกษานอกโรงเรียน เธอเรียนจนจบชั้นมัธยมต้นเธอยอมรับว่าเหนื่อยมาก บางครั้งก็เครียดเวลานึกถึงตอนเรียนที่ลำบากถ้าไม่ถนัดรีบมีแผนคงกำลังเรียนอยู่ในวิทยาลัยแห่งใดแห่งหนึ่ง วันเพ็ญต้องการวุฒิการศึกษาเพื่อเอาไปสมัครงานจะได้มีงานที่สบายขึ้นมีเงินเดือนแน่นอนมีความก้าวหน้ามากขึ้น ไม่ต้องนั่งหลังแข็งทำดอกไม้ แต่เธอซาบซึ้งพี่เจ้าของกิจการดอกไม้ประดิษฐ์ที่ให้โอกาสเธอทำงาน เงินรายได้ทำให้เธอเรียนจนจบระดับมัธยมต้น การเรียน กศน. เรียนฟรีไม่เสียเงินและมีค่าใช้จ่ายอื่น ๆ น้อย เธอจึงรู้สึกสบายใจที่จะเรียน วุฒิมัธยมศึกษาในระดับมัธยมต้นนี้ช่วยให้เธอได้งานเป็นลูกจ้างชั่วคราวที่โกดังแห่งหนึ่งทำหน้าที่ตรวจสอบจำนวนสินค้า ตอนกลางวันเธอฝากลูกกับข้างห้องที่รับเลี้ยงเด็กทำให้เธอโล่งใจเพราะพี่น้อม (นามสมมติ) นี้เลี้ยงเด็กสะอาด ลูกเธอก็คุ้นเคยดี ขณะนี้เธอเรียนต่อระดับมัธยมปลายถ้าจบจะลงเรียนระดับปริญญาตรีที่มหาวิทยาลัยรามคำแหง

คุณภาพชีวิตและความคาดหวังในอนาคต

ชีวิตของวันเพ็ญเริ่มดีขึ้น การทำงานอยู่ที่โกดัง ทำหน้าที่ตรวจสอบจำนวนสินค้าเป็นงานค่อนข้างสบายได้เรียนรู้งานใหม่ ๆ การเรียน กศน. มีอบรมคอมพิวเตอร์เธอจึงสามารถใช้งานคอมพิวเตอร์พื้นฐานได้ วันเพ็ญเริ่มเชื่อมั่นตนเองขึ้นและมองเห็นอนาคตมากกว่าแต่ก่อน สามารถพึ่งพาตนเองได้ไม่ต้องขอเงินแม่กับพี่สาวใช้ เธอย้ายออกจากที่พักของเพื่อนและมาเช่าห้องเช่าราคา เดือนละ 1,800 บาท ค่าน้ำค่าไฟต่างหาก ราคาแม้ค่อนข้างสูงแต่สภาพแวดล้อมดี เดินทางสะดวก คนเช่าส่วนมากเป็นนักศึกษาหญิงการเลือกปฏิบัติก่อนเรียน กศน. และหลังเรียน กศน. แตกต่างกันเมื่อก่อนคนอื่นมองเราเป็นเด็กใจแตก ท้องหนีออกจากบ้านมา พุดจาไม่ค่อยดีกับเรา

แต่เดี๋ยวนี้อะไรเปลี่ยนไปมาก ได้พบเจอคนที่ดูเป็นมิตรกว่าและไม่ใส่ใจเรื่องในอดีต เมื่อผู้ศึกษาถามเรื่องคุณภาพชีวิตและความคาดหวังในอนาคต วันเพ็ญตอบว่าการเรียนที่การศึกษานอกโรงเรียนให้ความหวังในอนาคตไว้มาก เธอมีความสุขเมื่อได้วุฒิการศึกษาระดับมัธยมต้น ซึ่งทำให้เธอได้งานทำมีรายได้มากขึ้น มีห้องพักที่อยู่ใกล้ที่ทำงานสะดวกและปลอดภัย และเพราะเธอไม่ใช่ตัวคนเดียว มีลูกสาวที่ต้องรับผิดชอบ เมื่อเธอมีปัญหาเข้ามาในชีวิต เธอแก้ปัญหาต่าง ๆ อย่างมีวิจรรณญาณ ใช้เหตุผลมากขึ้น อาจเป็นเพราะอายุมากและเจอเรื่องหนักมามาก การศึกษาทำให้เธอรู้จักพัฒนาตนเองและหาความรู้ใส่ตัว ทำให้รู้สึกว่าจะไม่ด้อยกว่าคนอื่น และปรับตัวเข้ากับสังคมและสิ่งแวดล้อมได้ดีขึ้น พูดจามีความไพเราะ วันเพ็ญยอมรับว่าเมื่อก่อนพูดจาไม่เพราะเลย เธอติดคำพูดจากแม่เพราะแม่ของเธอก็พูดไม่เพราะ ยิ่งพวกเพื่อน ๆ พูดจาง่าเกลียด ทะเลาะ มาอยู่กรุงเทพฯ เขาไม่ค่อยพูดหยาบกัน เธอจึงปรับเปลี่ยนการใช้คำพูด ที่สำคัญเธอไม่ต้องการเป็นตัวอย่างที่ไม่ดีให้กับลูกสาว เธอต้องการเรียนต่อถึงปริญญาตรี เพราะถือว่าเป็นพื้นฐานการศึกษาของคนสมัยนี้ แต่กว่าจะเรียนจบคงอายุเกือบ 30 ปี วันเพ็ญจะให้ลูกสาวเรียนจนจบปริญญาโท เธอจึงพยายามออมเงินเพื่ออนาคตของลูกสาว เมื่อถามถึงการพัฒนาสตรีในชุมชน เธอบอกว่าส่วนมากสตรีมีการพัฒนาดีอยู่แล้ว แต่อยากให้ผู้หญิงไม่ว่ากันเองและช่วยเหลือกันให้มาก ในส่วนตัวเธอเองไม่เคยมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนเลยเพราะไม่มีโอกาส แต่ปัญหาของคนในชุมชนก็คือการเข้ามาหางานทำกรุงเทพฯ และในเรื่องการเมือง วันเพ็ญไปใช้สิทธิเลือกตั้งบ้าง แต่ตอนนี้เธอเห็นว่าการเมืองเป็นเรื่องใกล้ตัว ผู้หญิงควรให้ความสำคัญกับการบ้านการเมือง

ข้อเสนอแนะในเรื่องการศึกษานอกโรงเรียนของสตรีในมุมมองความเสมอภาคทางเพศ

การเรียนนอกรโรงเรียนไม่จำกัดเพศ ทุกคนมีสิทธิเรียนได้หมด ในส่วนตัวคิดว่าสมัยนี้ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันมากกว่าเมื่อก่อน ด้วยประสบการณ์ตรงของตนเองการที่ผู้หญิงต้องระหว่างเรียนแล้วตัวเองต้องลาออก ไม่ยุติธรรมเลยถือว่าไม่เสมอภาคทางเพศ ในสังคมผู้หญิงมักถูกตำหนิมากกว่าผู้ชาย ทำให้ผู้หญิงเหมือนตายทั้งเป็น สังคมน่าจะให้โอกาสและช่วยเหลือควรมีการแนะนำผู้หญิงที่ท้องในวัยเรียนว่าควรทำอย่างไร

กรณีศึกษาที่ 4

งามตา (นามสมมติ) อายุ 19 ปี ภูมิลำเนาเดิมอยู่จังหวัดอุดรธานี มีน้องชาย 1 คน น้องสาว 1 คน ขณะนั้นเรียนอยู่ชั้นประถมทั้งคู่ พ่อแม่ของงามตาแยกกันอยู่นานแล้ว พ่อของเธอไปมีครอบครัวใหม่ ไม่เคยสนใจงามตาและส่งเสียที่บ้านเลย แม่ของงามตาต้องรับหน้าที่เป็น

หัวหน้าครอบครัว ทำงานรับจ้างทั่วไปและทำงานเป็นแม่บ้านซึ่งได้ค่าแรงไม่มากนัก เมื่อเธอเรียนจบชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 เธอต้องลาออกจากโรงเรียนเพื่อลดภาระและค่าใช้จ่ายที่บ้าน

สาเหตุที่ออกจากโรงเรียน

เนื่องจากแม่ของงามตามีปัญหาด้านสุขภาพไม่สามารถทำงานหนักได้มากนัก ทำให้รายได้ไม่เพียงพอ แม่ต้องมีภาระหนี้สินมากมายจากการกู้เงินนอกระบบเสียดอกเบี้ยแพงมาก งามตาไม่ยอมเป็นภาระของคนในครอบครัวจึงสมัครใจลาออกด้วยตนเอง เมื่อถามว่าการเป็นเพศหญิงเกี่ยวข้องกับลาออกหรือไม่ งามตาตอบว่าเกี่ยวข้องเพราะเหมือนเป็นเรื่องปกติที่ผู้หญิงในวัยเท่าเธอจะออกจากโรงเรียน งามตาเล่าว่าตั้งแต่จำความได้ผู้หญิงในชุมชนที่เธออยู่มักจะนิยมลาออกจากโรงเรียนเพื่อทำงานหรือมีครอบครัว ผู้หญิงจะทำงานหนักทั้งในบ้านนอกบ้าน ผู้หญิงต้องออกไปทำงานกับสามีทั้งวันพอถึงบ้านจะเข้าครัวหุงข้าวทำกับข้าว โชคดีมีหม้อหุงข้าวไฟฟ้ามีเตาแก๊สทำให้เหนื่อยน้อยลง ผู้หญิงแถวบ้านไม่ค่อยมีเวลาว่าง ดังนั้นการเรียนต่อสำหรับผู้หญิงที่มีครอบครัวจึงเป็นไปได้ยาก แต่เพื่อน ๆ ของเธอเรียนต่อชั้นมัธยมปลายหลายคน เพราะปัจจุบันทุกคนเห็นความสำคัญของการเรียนมากขึ้น

ผลกระทบและปัญหาในการดำเนินชีวิต

ความนิยมของคนในหมู่บ้านคือการเข้ามาหางานทำในกรุงเทพฯ เพราะที่จังหวัดไม่มีงานให้ทำเมื่อเข้าหน้าแล้งนอกจากจะแล้งน้ำแล้วอากาศร้อนมาก ฝุ่นละอองทำให้เธอและแม่หายใจไม่ออกและด้วยวุฒิ ม.3 จึงสมัครทำงานอะไรไม่ได้เลย จะทำงานก่อสร้างในตัวเมืองก็ไม่ไหวเพราะนอกจากไม่มีที่พักให้แล้วตัวงมตายังผอมมากไม่มีแรงที่จะแบกหามอะไรได้ งามตาไม่ค่อยกินข้าวเพราะชินกับการอดข้าว เธอปวดหัวบ่อยมาก งามตามากรุงเทพฯกับเพื่อนตอนอายุ 16 ปี เนื่องจากเพื่อนของเธอมีลูกพี่ลูกน้องมาทำงานที่ร้านอาหารแห่งหนึ่งในกรุงเทพฯ ตอนที่เดินทางเข้ามาเธอมีเงินอยู่พันกว่าบาท ป่าให้เธอไว้ติดตัวเผื่อฉุกเฉินจะได้มีเงินกลับบ้าน งามตาตัวผอมมากสมัครเป็นพนักงานเสิร์ฟก็ไม่ผ่าน ล้างจานก็มีคนทำแล้ว ส่วนเพื่อนของเธอรูปร่างดีเลยได้งานทำ เพื่อนของเธอบอกว่าที่ทางร้านไม่รับเธอเพราะงามตาเหมือนคนติดยา อมโรค ดูไม่สบายตา เธอนึกเสียใจและฝากบอกเจ้าของร้านว่าเธอไม่เคยยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด เธออาศัยอยู่ที่คอนโดที่ญาติของเพื่อนเช่าอยู่ เหมือนเธอทำบุญมาดี คนในคอนโดต้องการพี่เลี้ยงเด็กดูแลช่วงเช้ากับช่วงเย็นและทำความสะอาดห้อง งานเบาใช้เวลาว่างนานแต่ไม่มีความก้าวหน้า ได้เงินน้อย เวลากรอกข้อมูลว่าเรามีอาชีพอะไรแล้วต้องเขียนว่าทำงานเป็นพี่เลี้ยงเด็ก หลายคนมองว่าเราเป็นคนรับใช้ตัวเราไม่เคยดูถูกอาชีพนี้เลยเพราะทำให้เรามีเงินเลี้ยงตัวเองได้เป็นอาชีพสุจริต แม้พอมีรายได้แต่สิ่งที่ทำให้เกิดความหดหู่คือเธอคิดถึงแม่และน้องมาก มาอยู่กรุงเทพฯทำให้รู้สึกห่างเหินมากขึ้น เธอนึกถึงสิ่งต่าง ๆ ที่เคยทำด้วยกันเช่นกินข้าวด้วยกัน ช่วยกันรองน้ำฝนหรือเวลาไปทำบุญ ซึ่ง

ธรรมดาที่ไม่ค่อยได้พูดคุยเท่าไรแม้ว่าจะอยู่บ้านเดียวกัน ในเรื่องของการเลือกปฏิบัติทางเพศ งามตาไม่ประสบปัญหาเรื่องนี้เลยเพราะเป็นงานที่ไม่เกี่ยวข้องกับผู้ชาย งานพี่เลี้ยงเด็กแบบเธอผู้ชายไม่นิยมทำเท่าไร เวลามีปัญหาไม่เคยพียงหน่วยงานใด ๆ จะช่วยเหลือกันเอง ปรีक्षाคนในครอบครัวหรือคุยกับคนเพศเดียวกันจะเข้าใจกันมากกว่า

เหตุผลในการเข้ารับการศึกษาต่อในระบบการศึกษานอกโรงเรียน

ด้วยสาเหตุที่งานไม่มีความก้าวหน้า ไม่นั่นคง ง่ายต่อการถูกเลิกจ้างและคงทำไม่ได้ นานเพราะอีกหน่อยเด็กที่เลี้ยงก็โต พี่เลี้ยงเด็กก็ไม่มีเวลาเป็น ลักษณะงานจำเจเธอจึงรู้สึกเบื่อหน่ายกับงานที่ทำอยู่และอยากเปลี่ยนงาน เธอจึงสมัครเรียนต่อในระบบการศึกษานอกโรงเรียน เพราะอยากได้วุฒิ.ปลาย เพื่อนบางคนไม่เห็นด้วยกับการเรียนต่อ แต่เธอคิดว่าสิ่งนี้เป็นหนทางเดียวที่จะทำให้เธอได้พัฒนาตนเอง มีโอกาสในการหางานที่ดีกว่ามีความมั่นคงมีรายได้ดีสามารถส่งเงินให้แม่และน้องได้มากขึ้น การเรียน กศน. ไม่กระทบกับงานประจำของงามตา เธอได้ประโยชน์สองทางและสถานที่เรียนไปมาสะดวกช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายในการเดินทางได้มาก งามตาต้องการมีชีวิตที่ดีกว่าแม่ที่ต้องลำบากทำงานหนักได้ค่าแรงต่ำเพราะความรู้น้อย

คุณภาพชีวิตและความคาดหวังในอนาคต

เมื่อเข้าศึกษาระบบการศึกษานอกโรงเรียน การเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดคือได้รับการยอมรับจากนายจ้าง เธอได้รับการไว้วางใจให้สอนการบ้านน้องและมีค่าตอบแทนพิเศษบ้าง เธอใส่ใจข่าวและเหตุการณ์รอบตัวมากขึ้นซึ่งจากเดิมที่แทบจะไม่เคยดูข่าวเลย เธอรู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เมื่อมีเงินเดือนงามตาใส่ใจอาหารการกินมากขึ้น โดยเลือกของกินที่ราคาไม่แพงแต่มีคุณค่าและมีประโยชน์ต่อสุขภาพ อาการปวดหัวค่อย ๆ หายไป สุขภาพร่างกายดีขึ้นจึงทำให้สุขภาพจิตดีตามไปด้วย งามตาให้เงินแม่ทุกเดือนตามอัตราแต่ไม่เคยน้อยกว่าหนึ่งพันบาท บางทีก็ซื้อเสื้อผ้า ของเล่นและเครื่องเขียนส่งให้น้อง การที่ชีวิตเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้นได้รับการยอมรับจากคนแถวบ้าน การได้รับคำชมเชยทำให้เธอมีกำลังใจในการดำเนินชีวิตและ มองไปข้างหน้าอย่างมีความหวัง งามตามีความมั่นใจในแก้ปัญหาต่าง ๆ อย่างมีวิจรรย์ญาณมากขึ้น เมื่อเกิดปัญหา เธอจะไตร่ตรองด้วยความรอบคอบและปรึกษากับผู้ใหญ่เสมอ งามตาเป็นคนอ่อนน้อมมองโลกในแง่ดี ผู้ศึกษาถามเรื่องวุฒิการศึกษาและความหวังในอนาคต เธอตอบว่าวุฒิการศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับสังคมปัจจุบัน ถือเป็นตรารับรองคุณภาพ วุฒิการศึกษาจะทำให้มีความสุขมากเพราะเป็นสิ่งที่ทำให้เธอมีความหวัง การเรียน กศน. ในกรุงเทพฯสะดวกมาก ถ้าเรียนจบอาจให้น้องมาอยู่ด้วย มาหางานทำและเรียน กศน. ไปด้วย จะได้ส่งเงินให้แม่ปลูกบ้านใหม่ งามตามีความหวังในอนาคตว่าต้องเรียนให้มากกว่านี้ ผู้ศึกษาถามว่า การศึกษาทำให้เธอมีความสุขจิตดีขึ้นใช่หรือไม่ เธอตอบว่า ใช่แน่นอน เพราะไม่ต้องอายเรื่องการเรียน มีงานทำ มีเพื่อนมาก แม้จะ

อายุไม่เท่ากันก็สามารถคุยกันได้ เวลาทำกิจกรรมเข้ากลุ่มหรือกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมก็สนุกและมีประโยชน์ เมื่อถามเรื่องการปรับตัวเข้ากับสังคมและสิ่งแวดล้อม เธอตอบว่า การปรับตัวเข้ากับเพื่อนค่อนข้างดี แต่ถ้าสิ่งแวดล้อมยังปรับไม่ค่อยได้ ที่กรุงเทพฯ บางวันฝุ่นเต็มไปหมด งามตาบอกว่าต้องการศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี งามตาต้องการทำงานในห้างแอร์เนื่องจากเธอไม่ชอบฝุ่นและอากาศร้อนทำให้เธอเหนื่อยง่าย ในบางครั้งเธออยากเป็นพยาบาลจะได้ช่วยคนได้เมื่อเจ็บป่วยและสร้างบุญให้เธอมีสุขภาพแข็งแรงในชาติหน้า ในเรื่องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนที่อาศัย เธอตอบว่าในอนาคตถ้าเธอเรียนสูงมีความรู้มากกว่านี้คงได้มีโอกาสในการกลับไปพัฒนาจังหวัดอุดรของเธอเพราะคนที่นี่น่ารักดี คนแถวบ้านชมเธอว่าได้เรียนหนังสือได้เร็วและให้กำลังใจเรอตตอนเข้ากรุงเทพฯ ด้วย ผู้ศึกษาถามเรื่องการที่ได้รับการศึกษาเพิ่มขึ้นทำให้เกิดความคิดในการเข้าไปมีส่วนร่วมในเรื่องการเมืองการปกครองหรือไม่ เพราะเหตุใด งามตาบอกว่าแถวบ้านใส่ใจการเมืองมาก มีการตั้งวงสนทนาอยู่เสมอ แต่ตัวเธอไม่รู้ว่าจะเริ่มการมีส่วนร่วมในเรื่องการเมืองได้อย่างไร ผู้ศึกษาจึงบอกว่าการไปใช้สิทธิเลือกตั้งถือว่ามีส่วนร่วมในเรื่องการเมืองแล้ว เมื่อถามเรื่องปัญหาสำคัญของชุมชนที่อาศัยอยู่คืออะไร และเคยมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาก่อนหน้าหรือหลังจากการเข้าเรียนหรือไม่ เธอบอกว่าปัญหาเรื่องการศึกษาไม่ต่อเนื่องปัญหาด้านอาหารและโภชนาการ เธอไม่เคยมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาแต่มีปัญหาเรื่องกินอาหารไม่ถูกหลัก เธอหวังว่าเธอน่าจะมีส่วนช่วยให้ชุมชนของเธอมีการพัฒนาในเรื่องนี้ ส่วนการพัฒนาสตรีในชุมชนควรเป็นเรื่องด้านความคิด และการศึกษา ผู้ศึกษาได้ถามเรื่องการศึกษาของบุตร-ธิดาในอนาคต เธอได้ตอบว่า จะให้ลูกเรียนอะไรก็ได้ที่เขาชอบ เพื่ออนาคตที่ดีและสบายกว่าตัวเธอ ในเรื่องการออมทรัพย์เพื่ออนาคตของตนเองและครอบครัวเธอแบ่งรายได้เป็นสามส่วนคือใช้เอง ให้แม่และฝากธนาคาร งามตาสรุปว่าประโยชน์ที่เธอได้รับจากการศึกษานอกโรงเรียนคือเธอ มีโอกาสที่จะก้าวหน้า มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ทำให้เป็นคนมีความคิดรู้จักการจัดแบ่งเวลา มีคุณธรรม ทำให้นึกถึงคนอื่นมากขึ้นไม่เอาแต่ประโยชน์ส่วนตน

ข้อเสนอแนะในเรื่องการศึกษานอกโรงเรียนของสตรีในมุมมองความเสมอภาคทางเพศ

ก่อนหน้านี้นี้ไม่ค่อยนึกถึงเรื่องความเสมอภาคทางเพศ คิดว่าเป็นแบบนี้ก็ดีแล้ว แต่เมื่อมองย้อนไปการที่เราต้องมาอยู่ในสภาพนี้ต้องมาเรียนนอกระบบก็มีผลจากความไม่เท่ากันของรายได้ของแม่ที่น้อยกว่าผู้ชาย พ่อชอบเมาเหล้า อาละวาดขว้างปา แสดงอำนาจ แม่ก็ยอมทนจนทนไม่ได้เลยเลิกกัน การศึกษานอกโรงเรียนให้โอกาสทั้งผู้หญิงและผู้ชาย ในการพัฒนาความรู้ โดยเฉพาะผู้หญิงที่ตอนนี้ต้องหาเลี้ยงตัวเองมากขึ้น นอกจากเลี้ยงตัวเองแล้วยังช่วยเหลือคนใน

บ้านมากกว่าผู้ชาย ในละแวกบ้านส่วนใหญ่ได้แรงผู้หญิงหาเลี้ยงแทบทั้งนั้น การศึกษาทำให้เราพบเจอคนหลากหลายและได้มองเห็นความไม่เท่าเทียมกันที่แฝงอยู่ในสังคม

กรณีศึกษาที่ 5

พรทิพย์ (นามสมมติ) อายุ 24 ปี ภูมิลำเนาอยู่จังหวัดกรุงเทพมหานคร ยังไม่มีครอบครัวอาชีพปัจจุบันคือเจ้าหน้าที่ฝ่ายข้อมูล มีพี่น้อง 5 คน หญิง 3 คน ชาย 2 คน เธอเป็นคนที่ 3 พ่อกับแม่อยู่ด้วยกันช่วยกันทำงานขายอาหารในโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่ง มีรายได้หลังจากหักค่าใช้จ่ายแล้วประมาณเดือนละ 25,000 บาท ช่วงเดือนเมษายน โรงเรียนปิดเทอมพ่อกับแม่เปลี่ยนมาขายของที่หน้าตลาด ชายได้กำไรพอสมควร ด้วยภาระความรับผิดชอบที่มากทำให้รายได้แทบไม่พอใช้ เพราะนอกจากจะเลี้ยงดูลูก 5 คนแล้ว ยังมีายเป็นสมาชิกในบ้านอีกคนหนึ่ง รวมทั้งหมด 8 ชีวิต แม้จะลำบากแต่พี่น้องทั้งหมดก็ไม่คิดจะออกจากบ้านไปอยู่ที่อื่น พี่สาวคนโตของพรทิพย์ออกจากโรงเรียน ชั้น ม.3 มาช่วยที่บ้านทำงาน พี่ชายคนถัดมาเรียนสายอาชีพค่าเรียนค่อนข้างสูง น้องอีกสองคนเรียนชั้นประถมโรงเรียนกทม.

สาเหตุที่ออกจากโรงเรียน

พรทิพย์ยอมรับว่าตัดสินใจไม่เรียนโดยไม่บอกใคร ด้วยเหตุผลสองประการคือหนึ่ง เธอไม่ชอบเรียนหนังสือ ประการที่สองเป็นการลดค่าใช้จ่ายในบ้าน เธอกลัวว่าพี่ชายจะเรียนไม่จบ เพราะไม่มีเงินค่าเทอม พ่อแม่ของพรทิพย์อยู่กับการขายอาหารและไม่ค่อยรู้เรื่องการเรียนต่อ ม.ปลาย เธอบอกพ่อกับแม่เมื่อใกล้เปิดเทอม พ่อกับแม่ต้องการให้เธอเรียนต่อ แต่เธอปฏิเสธเพราะคิดว่าเรียนไปก็เท่านั้น พรทิพย์เล่าว่าเธอไม่ชอบเรียนหนังสือ ไม่สนใจการเรียนบางวันก็หนีโรงเรียน ชอบกลับบ้านมีดี พรทิพย์รู้สึกว่าการอยู่กับเพื่อนทำให้เธอมีความสุข เธอไม่ชอบทำการบ้าน งานที่อาจารย์สั่งให้ทำจะส่งช้าเสมอ เวลาสอบก็แทบจะไม่อ่านหนังสือ คะแนนสอบจึงไม่ดี ได้ที่เกือบสุดท้าย เพื่อน ๆ ในกลุ่มของเธอซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 9 คนไม่ได้ต่างจากเธอเลย แม้จะเป็นโรงเรียนสตรีแต่พฤติกรรมกลุ่มเธอค่อนข้างแย่ รุ่นพี่รุ่นน้องในโรงเรียนไม่กล้าเข้าใกล้ ทางฝ่ายปกครองของโรงเรียนได้เชิญผู้ปกครองของนักเรียนทุกคนในกลุ่มของเธอเข้าพบอยู่เสมอ พ่อแม่ของพรทิพย์ให้เธอเลิกคบกับเพื่อนกลุ่มนี้แต่เธอไม่สนใจและคิดว่าไม่เห็นจะเกี่ยวกัน เมื่อเรียนจบชั้นม.3 กลุ่มของพรทิพย์ที่มีทั้งหมดเก้าคนนั้นเรียนต่อชั้น ม.ปลาย สายสามัญสี่คน เรียนพาณิชย์สองคน อีกสามคนไม่เรียนต่อซึ่งรวมถึงเธอด้วย

ผลกระทบและปัญหาในการดำเนินชีวิต

ในตอนแรกไม่ได้คิดอะไรมากกลับคิดว่า ก็ดีไม่ต้องเรียนหนังสืออยู่บ้านก็สบายทำอะไรได้ตามใจ แต่นานเข้าเริ่มเบื่อเลยไปขายอาหารที่โรงเรียน แรก ๆ เหนื่อยมากกลับถึงบ้านนอนก่อนพอหัวถึงหมอนก็หลับเลย ตอนหลังพอเริ่มอยู่ตัวกำลังจะสบาย มักมีคนถามเรื่องออกจากโรงเรียนเสมอ พวกเขาจะถามว่าลาออกทำไม ทำไมไม่เรียนต่อ ถ้าไม่เรียนจะเอาความรู้จากที่ไหน อีกหน่อยจะลำบาก รู้สึกไม่อยากเจอใคร ที่สำคัญพอออกจากโรงเรียนพอกับแม่ให้เงินน้อยลงบางวันก็ไม่ได้เงินเลย จะไปเที่ยวก็ลำบากซื้อของอะไรก็ไม่มีเงิน เวลาไม่สบายก็ซื้อยากินหรือกินยาที่มีอยู่ที่บ้านถ้าเป็นหนักถึงไปหาหมอ พรทิพย์จึงเลิกขายของที่บ้านมาทำงานที่โรงงานทำกระเป๋าด้วยวุฒิ ม.3 รายได้คือค่าแรงขั้นต่ำ มีช่วงกลางวันให้รับประทาน งานไม่หนักแต่เธอไม่ชอบกลิ่นหนังและน้ำยาขัดหนัง ซึ่งทำให้เธอเวียนหัวแทบทุกวัน โรงงานนี้มีพนักงานหญิงมากกว่าชาย แต่หัวหน้าแผนกต่าง ๆ กลับเป็นผู้ชายเกือบทุกแผนก ยกเว้นฝ่ายขาย คนในโรงงานบางคนคิดว่าผู้ชายเป็นหัวหน้าดีกว่าผู้หญิง แต่หลายคนก็ไม่คิดเช่นนั้น

เหตุผลในการเข้ารับการศึกษาต่อในระบบการศึกษานอกโรงเรียน

การทำงานในโรงงานมองไม่เห็นความก้าวหน้าในอนาคต ความรู้ระดับ ม.3 กว่าจะก้าวขึ้นเป็นหัวหน้าต้องใช้เวลาหลายปีและโรงงานนี้ให้โอกาสผู้ชายมากกว่าผู้หญิง นอกจากนี้เพื่อน ๆ ในรุ่นเดียวกันก็เรียนสูงขึ้น พรทิพย์รู้สึกอายและเสียดายเวลา หลังจากลาออกมาได้หกปี เธอจึงตัดสินใจสมัครเรียนการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญระดับ ม.ปลาย เพื่อที่จะสามารถเรียนต่อระดับมหาวิทยาลัยได้ โดยเรียนเฉพาะวันเสาร์และวันอาทิตย์ ซึ่งเป็นวันหยุดและเรียนโดยไม่เสียเงินมากนัก หลักสูตรตรงกับที่ต้องการจะเรียน พอกับแม่เห็นชอบและบอกว่าโตแล้วควรคิดเรียนได้เอง การเรียน กศน. นอกจากจะได้วุฒิเพิ่มขึ้น มีสวัสดิการแล้วพรทิพย์รู้สึกว่าได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ การเรียน กศน. ถือเป็นภาระให้รางวัลกับชีวิต

คุณภาพชีวิตและความคาดหวังในอนาคต

การเรียนการศึกษานอกโรงเรียน ทำให้เธอรู้สึกประเทืองปัญญามากขึ้น เธอเห็นคุณค่าของเวลาและนึกเสียดายที่ไม่ตั้งใจเรียนในช่วงที่ผ่านมา แม้ว่าการลาออกเพื่อให้พี่ชายได้เรียนอาชีวะต่อเป็นอีกเหตุผลหนึ่งแต่ก็เพียงสองปีเท่านั้นเธอปล่อยให้ผ่านไปหกปี พรทิพย์เล่าด้วยความภาคภูมิใจว่าเมื่อเธอเรียนต่อได้เพียงหนึ่งเทอม อาจารย์เห็นว่าเธอเป็นคนขยันรอบคอบ ใส่ใจงาน ดังนั้นเมื่อเพื่อนของอาจารย์ต้องการเจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล อาจารย์จึงแนะนำพรทิพย์ให้ไปทำงานกับเพื่อนของอาจารย์ เธอได้เงินเดือนเพิ่มขึ้น มีสวัสดิการให้พอสมควรมีเงินพอที่จะช่วยจ่ายค่าน้ำ ค่าไฟ สามารถจุนเจือครอบครัวได้บ้างถึงแม้จะไม่มากก็ตาม เมื่อผู้ศึกษากล่าวว่าการเรียนการศึกษานอกโรงเรียนได้ให้อะไรกับเธอบ้าง เธอตอบด้วยสีหน้าที่มีความสุขว่าเธอ

ได้วุฒิกการศึกษที่สูงขึ้น วุฒิกการศึกษเป็นสิ่งทีสถานทีทำงานทุกทีต้องการ วุฒิกการศึกษเหมือนใบรับรองภูมิปัญญา นอกจากจะทำใหเธอมีความสุข อารมณดีขึนไม่โกรธงายแล้งยังได้ความภาคภูมิใจของตนเอง นอกจากนี การศึกษทำใหเธอไม่มีปมด้อย เมื่อก่อนเธอรู้สึกว่าเธอเป็นคนชั้นสองไม่มีปากไม่มีเสียง แต่ในตอนนี้เธอมีความกล้ามากขึ้นกล้าแสดงความคิดเห็น กล้าทีจะพูดมากขึ้น และรู้สึกดีใจทีได้รับการยอมรับจากครอบครัวและสังคม การวัดค่าของการเป็นคนของครอบครัวและสังคม ส่วนใหญ่ใช้การศึกษเป็นเครื่องวัด เมื่เราเข้ามาเรียนต่อ รู้สึกว่ามีคนฟังเธอมากขึ้น การพูดและการออกความคิดเห็นจะค่อนข้างมีน้ำหนัก การศึกษทำใหเธอมีความรู้ มีความคิดมีวิจารณ์ญาณ เป็นบุคคลกรทีมีคุณภาพ คนภายนอกมองเห็นคุณค่าของเธอ ทำใหเธอมีแรงทีจะช่วยเหลือคนอื่น ผู้ศึกษาได้ถามเรื่องคุณภาพชีวิตและความคาดหวังในอนาคต พรทิพย์ตอบว่า สิ่งทีต้องการคือมีบ้านเป็นของตนเองซึ่งหมายถึงคอนโด หรือทาวเฮาส์ ใจจริงต้องการบ้านทีมีบริเวณไว้ปลูกต้นไม้แต่เธอคงสู้ราคาไม่ไหว โบราณว่านกน้อยทำรังแต่พอตัว เธอบอกว่าเธอชอบแต่งตัวสวย ๆ เมื่ได้เงินเดือนมาเธอจะแบ่งเงินไว้ซื้อเสื้อผ้า เธอจะซื้อของในห้างแต่ลดราคา เพราะงานของเธอต้องพบคนมากมาย ถ้าแต่งตัวไม่ดีเหมือนกับไม่ใหเกียรติทีทำงาน และเมื่อเรียนจบเธอจะเรียนต่อปริญญาตรี มหาวิทยาลัยรามคำแหง เพราะเธอสามารถเรียนและทำงานไปพร้อม ๆ กัน เธอคงต้องส่งตัวเองเรียน ผู้ศึกษาถามเรื่องการออมทรัพย์เพื่ออนาคตของตนเองและครอบครัว คำตอบก็คือพอเธอได้งานใหม่ ก็มีเงินเก็บบ้าง เธอทำบัญชีรายรับ รายจ่ายทุกเดือนจะได้รู้ว่าใช้จ่ายเงินไปกับอะไรบ้าง เมื่ถามเรื่องปัญหาสำคัญของชุมชนทีอาศัยอยู่คืออะไร และเคยมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาก่อนหน้าหรือหลังจากการเข้าเรียนหรือไม่ เธอบอกว่า กรุงเทพฯ ตอนนีเปลี่ยนไปมาก รถติดตั้งแต่เช้า มีคนย้ายเข้ามา มาก ทำใหต้องแข่งขันตลอดเวลา ทำใหเกิดปัญหาหลายเรื่องอยู่รอบตัวทั้งนั้น ทีพบอยู่คือเรื่องยาเสพติด การข่มขืนเรื่องนี้น่ากลัวมาก ขโมยปล้นจี้ เดียวนี้แรงขึ้นเงินไม่ก็สืบบาทก็ซ่ากันแล้ว คนก็ตงงานสามีภรรยาตีกัน การแก้ไขเรื่องนี้คงทำได้ยากต้องอาศัยเวลาและเจ้าหน้าที่ตำรวจ สำหรับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา ต้องบอกว่าเมื่อก่อนไม่เคยคิด แต่ในตอนนี้ถ้าเธอสามารถช่วยอะไรได้ก็ช่วยสุดแต่ปัญญาจะทำได้ เช่นช่วยเป็นหูเป็นตาให้กับชุมชน ผู้ศึกษาจึงบอกกับพรทิพย์ว่าดีแล้วทีคิดแบบนี้เพราะการช่วยสังคมก็เหมือนช่วยตัวเราด้วยเมื่ถามเรื่องครอบครัว เธอตอบว่าไม่ยากแต่งานอยู่คนเดียวสบายกว่า ผู้ศึกษาจึงบอกว่าถ้าสมมติแต่งานเธอคาดหวังอะไร พรทิพย์ ตอบว่าไม่ยากได้คนเจ้าชู้ ไม่กินเหล้าไม่สูบบุหรี่ มีงานทำแบบมีเงินเดือนยังรับราชการยิ่งดี เบิกค่ารักษาพยาบาลเบิกค่าต่าง ๆ ได้ ถ้ามีลูกจะเลี้ยงให้สบาย ต้องมองให้ไกล เรียนให้มากกว่าเธอ เมื่ถามเรื่องการเมืองเธอตอบว่าน่าจะมีนักการเมืองผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย การเมืองตอนนี้มีแต่ความรุนแรงน่ากลัว มีการปิดถนนและเข้าไปอยู่ในสถานทีราชการ เธอบอกว่าทำใหสถานทีสกปรกไม่น่าดูเลย สงสารนักเรียนทีต้อง

หยุดเรียนเพราะเสียงดังและอันตราย สำหรับพรทิวเธอก็ไปใช้เลือกตั้งทุกครั้งแม้คนที่เธอเลือกจะไม่ได้รับชัยชนะ

ข้อเสนอแนะในเรื่องการศึกษานอกโรงเรียนของสตรีในมุมมองความเสมอภาคทางเพศ

โดยส่วนตัวคิดว่าการศึกษาอกระบบเป็นตัวอย่างความเสมอภาคทางเพศทางการศึกษาเพราะทุกคนมีสิทธิเรียนเท่าเทียมกัน และในปัจจุบันหญิงชายสามารถทำอะไรได้เหมือนกัน เนื่องจากในพื้นที่ที่ตนเองอาศัยอยู่ไม่ค่อยมีปัญหาความไม่เสมอภาค และให้ความช่วยเหลือกันพอสมควร แต่คิดว่าผู้หญิงบางคนยอมเสียเปรียบ และเป็นฝ่ายเสียสละเองเช่นตัวเธอลาออกเพื่อหางานจะได้มีเงินพอที่จะส่งพี่ชายเรียนหนังสือ ดังนั้นการศึกษาสามารถกระตุ้นให้ผู้หญิงพัฒนาความคิดไม่ให้ตนเองตกเป็นฝ่ายเสียเปรียบได้ สำหรับตัวเธอตอนนี้ผู้หญิงอยู่ในสังคมด้วยความกลัว ทั้งในบ้าน ที่ทำงาน ตามท้องถนน ผู้หญิงควรดำเนินชีวิตโดยปราศจากความหวาดกลัวต่อความรุนแรง ผู้หญิงตกเป็นเหยื่อของการคุกคามทางเพศ ตัวเธอเองรู้สึกไม่ปลอดภัยเวลากลับบ้านมืด เจ้าหน้าที่ควรมีวิธีการช่วยเหลือให้มากกว่านี้

กรณีศึกษาที่ 6

น้ำผึ้ง (นามสมมติ) อายุ 25 ปี ภูมิลำเนาอยู่จังหวัดกรุงเทพมหานคร ยังไม่มีครอบครัวอาชีพปัจจุบันคือพนักงานบริษัททำความสะอาด มีพี่น้อง 5 คนผู้หญิง 4 คน ผู้ชาย 1 คน น้ำผึ้งเป็นลูกคนที่ 2 น้องชายเป็นคนพี่ 4 เนื่องจากในครอบครัวมีลูกผู้ชายเพียงคนเดียว จึงดูเหมือนว่าทุกคนในบ้านจะรักและเอาใจใส่เป็นพิเศษแต่ก็ไม่ได้เอาใจจนเสียคน บางครั้งถูกมอบหมายให้ทำงานหนักกว่าพี่น้องคนอื่น ๆ เพราะถือว่าเป็นผู้ชาย พ่อกับแม่เลิกแยกทางกันตอนเธอขึ้นชั้นมัธยมปีที่ 4 อายุ 16 ปี น้องสาวคนเล็กเพิ่งเรียนชั้นประถมปีที่ 4 น้ำผึ้งเล่าว่าแม่ของเธอเมื่อก่อนขายแพนเค้ก ส่วนพ่อขับรถแท็กซี่เนื่องจากเวลากลับบ้านไม่ตรงกันจึงทำให้ไม่ค่อยมีเวลาได้เจอหรือคุยกันเป็นเรื่องราว มีคนมาบอกแม่ของเธอว่าพ่อมีผู้หญิงอีกคนหนึ่ง ตอนแรกทุกคนในบ้านไม่มีใครเชื่อเลย แม่กับพี่สาวคนโตจึงไปดูให้เห็นกับตา แม่ของเธอเสียใจมากร้องไห้แทบทุกวัน พ่อกับแม่ทะเลาะกันบ่อยขึ้นและทุกครั้งที่มีปากเสียงกัน ถ้าลูกอยู่บ้านก็จะเข้ามาอยู่ข้าง ๆ แม่ เพราะกลัวว่าพ่อจะทำร้ายแม่ ไม่นานพ่อก็เก็บของออกจากบ้านไปอยู่กับผู้หญิงอีกคนหนึ่ง แรก ๆ พ่อก็แหวะเอาเงินมาให้แล้วก็หายไปเลย มีคนบอกว่าผู้หญิงคนนั้นห้ามพ่อไม่ให้มาอยู่หรือติดต่อกับครอบครัวของน้ำผึ้งอีก

สาเหตุที่ออกจากโรงเรียน

เมื่อแม่ของน้ำผึ้งมีภาระเพิ่มขึ้นและลูกทั้งห้าคนกำลังอยู่ในวัยเรียนแม่ของเธอจึงยืดเวลาขายออกไปเพื่อที่จะได้เงินมากขึ้น ทำให้ไม่สบายปวดเข่าและปวดหลังมาก เธอกับพี่สาวจึงตัดสินใจไม่ไปโรงเรียนและช่วยแม่ขายแพนเค้กโดยเพิ่มอีกสองเตา แม่ของน้ำผึ้งไม่ยอมให้เธอกับพี่สาวลาออก แต่เมื่อได้คุยปรึกษากันแล้วแม่ก็ยอมเพราะถ้าปล่อยให้แม่ทำงานคนเดียวยังไง รายได้ก็ไม่พอส่งลูกเรียนได้ถึงห้าคน และทำให้สุขภาพของแม่แยลงไปอีก ลูก ๆ ไม่ยอมสูญเสียแม่ที่เป็นที่พึ่งทางใจและทางกายเพียงคนเดียวได้ เธอบอกกับแม่ว่าจะเรียนต่อถ้ามีโอกาส

ผลกระทบและปัญหาในการดำเนินชีวิต

การลาออกจากโรงเรียนเป็นสิ่งที่เธอและทางบ้านไม่เคยคาดคิดมาก่อน ชีวิตการขายของกับการเรียนแตกต่างกันมาก ตอนแรกดูจะสบายและอิสระ ไม่ต้องทำการบ้าน ไม่ต้องแต่งเครื่องแบบสามารถทำผมแต่งหน้าได้ตามใจชอบ แต่พอผ่านไปรู้สึกเหมือนว่าการขายของแบบนี้ไม่ใช่สิ่งที่เธอต้องการเธอไม่มีเวลาให้กับตัวเอง เงินมีแค่พอใช้แต่ไม่มีเงินเก็บ ไม่ค่อยได้เปิดหูเปิดตาทำอะไรใหม่ ๆ ให้กับชีวิต การออกมาขายของทำให้ตกข่าวไม่ค่อยรู้เรื่องข่าวสารและการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ทั้ง ๆ ที่ดูข่าวบ้างตอนกลางคืน ส่วนมากฟังจากคนที่ขายของด้วยกัน แม่ค้าพ่อค้าหลายคนขยันติดตามข่าวต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ แต่เธอไม่มีแรงเหลือพอที่จะทำเช่นนั้น เธอรู้สึกว่าตนเองความรู้ถดถอย จึงออกหางานอย่างอื่นทำที่น่าจะได้ค่าตอบแทนมากกว่านี้ และมีเวลาว่างพอที่เธอจะสามารถพัฒนาตนเองให้มีความรู้มากขึ้น แต่ด้วยวุฒิ ม.3 งานส่วนมากคืองานขายของซึ่งเธอเบื่องานการขายอย่างมาก ส่วนงานอีกอย่างที่รับวุฒิ ม.3 คือพนักงานเสิร์ฟ งานนี้ต้องกลับบ้านดึก ดังนั้น ทางบ้านจึงสั่งห้ามไม่ให้เธอทำ

เหตุผลในการเข้ารับการศึกษาต่อในระบบการศึกษาออกโรงเรียน

เนื่องจากน้ำผึ้งเบื่อหน่ายงานขายของและวุฒิการศึกษาชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นวุฒิที่น้อยเกินไปที่เธอจะสามารถหางานอื่น ๆ ทำได้ รวมทั้งการที่น้ำผึ้งได้พบเพื่อนหลายคนและเห็นเพื่อน ๆ ดิวเข้มเพื่อเตรียมตัวสอบเข้าเรียนในระดับมหาวิทยาลัย ทำให้น้ำผึ้งรู้สึกสะท้อนใจ นึกถึงเครื่องแบบนักเรียน และต้องการเรียนให้ทันเพื่อน แต่เธอยังไม่กล้าตัดสินใจปล่อยเวลาให้ผ่านไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งเธอพบเพื่อนร่วมชั้นโดยบังเอิญในห้างสรรพสินค้าแห่งหนึ่ง เพื่อนของเธอทำงานเป็นพนักงานบัญชี แต่งตัวดีมีบุคลิก สิ่งนี้ทำให้เธออยากที่จะกลับมาเรียนอีกครั้งหนึ่ง เธอจึงปรึกษากับพี่สาวและไปสอบถามรายละเอียดจากศูนย์บริการการศึกษา โชคดีเธอมีคนที่กำลังเรียนการศึกษานอกโรงเรียน ในที่สุดเธอสมัครเรียนระดับมัธยมปลายสามัญซึ่งเรียนในวันหยุด เธอจึงสามารถทำงานในวันธรรมดาได้ เธอออกหางานอีกครั้ง ในที่สุดเธอได้งานเป็นพนักงานทำความสะอาดของบริษัทแห่งหนึ่ง

คุณภาพชีวิตและความคาดหวังในอนาคต

น้ำผึ้ง ลาออกจากโรงเรียนเมื่ออายุ 16 ปี และไม่ได้เรียนต่อเป็นเวลา เกือบ 7 ปี ในตอนแรกเธอรู้สึกท้อในการเรียนมากโดยเฉพาะวิชาเลขและภาษาอังกฤษ เธอล้มเลิกการใช้และคำศัพท์ต่าง ๆ แต่พอนึกถึงวันข้างหน้าเธอก็พยายามเรียนเพื่อให้สอบผ่านให้ได้ เมื่อตัดสินใจเรียนก็เต็มทีกับการเรียน และหวังว่าจะได้ประโยชน์จากวุฒิการศึกษาที่ได้รับ ผู้ศึกษาได้ถามน้ำผึ้งว่าหลังจากได้วุฒิมัธยมปลายแล้วจะทำอะไรต่อ เธอตอบว่า คงเรียนต่อปริญญาตรีเลย อายุก็มากแล้วเพราะถ้าเว้นช่วงก็จะเหมือนกับตอนลาออกจากชั้นมัธยม 3 อยากเรียนจบเร็ว ๆ จะได้หางานที่สบายไม่ต้องใช้แรงงานและใช้ความรู้ความสามารถให้เป็นประโยชน์ อาจทำงานที่เดิมแต่ได้เลื่อนตำแหน่งมีเงินเดือนสูงขึ้น เมื่อถามว่าต้องการได้เงินเดือนเท่าไร น้ำผึ้งบอกว่า ถ้าได้สัก 15,000 บาทก็คงอยู่ได้ ตอนนี้ของแพงทุกอย่าง เงินเดือนที่ได้มาไม่มากนักแต่สามารถแบ่งให้ที่บ้าน เก็บเงินไว้เรียนและเก็บไว้ใช้เมื่อจำเป็น เมื่อถามว่าจะอะไรเรียกว่าจำเป็น เธอตอบว่าค่ารักษาพยาบาลเวลาไม่สบายหรือของใช้ในบ้านชำรุดเสียหาย เมื่อเดือนที่แล้วหม้อหุงข้าวพังเธอก็ช่วยออกเงินไป 500 บาท ผู้ศึกษาให้เล่าถึงประโยชน์ของการศึกษานอกโรงเรียน เธอตอบอย่างชัดถ้อยชัดคำว่าการเรียนที่นี้และการได้คุยกับคนมีการศึกษา ทำให้เรามีเหตุผล มองโลกเป็นสองด้านไม่เชื่อคนง่าย เข้าใจตนเองและคนอื่น ๆ มากขึ้น มีมุมมอง ใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา ได้รับความไว้วางใจ เชื่อใจมากขึ้น นี่คือสิ่งที่ต้องการ รู้สึกดีมากเมื่อมีคนชมว่าเราขยัน รักความก้าวหน้า เมื่อถามว่าเคยมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนที่อาศัยอยู่หรือไม่ น้ำผึ้งบอกว่าไม่มีโอกาสได้ทำจริงจัง เคยตามแม่ไปช่วยกิจกรรมของวัดใกล้บ้านก็สนุกดี ได้บุญด้วยแม่ของเธอ บอกว่าการกวาดทำความสะอาดวัดทำให้เราไม่มีอุปสรรคในชีวิต แต่ถ้างานพัฒนาชุมชนอย่างที่ออกข่าวในทีวี ไม่เห็นมีหน่วยงานในพื้นที่มาจัดทำ เห็นมีแต่ที่อื่น ผู้ศึกษาจึงบอกว่าการพัฒนาชุมชนมีประโยชน์นอกจากในชุมชนจะมีสิ่งดี ๆ เกิดขึ้นแล้วยังเกิดความรักความสามัคคีอีก ซึ่งน้ำผึ้งเห็นด้วยและต้องการมีส่วนร่วมถ้ามีโอกาส น้ำผึ้งบอกว่าตอนนี้เธอมีความเชี่ยวชาญเรื่องทำความสะอาดถ้าใครต้องการคำแนะนำให้มาหาเธอแล้วเธอก็ไปหยิบน้ำยาทำความสะอาดพื้นมาให้ผู้ศึกษาหนึ่งขวดเป็นที่ระลึก ในเรื่องปัญหาชุมชนคำตอบของน้ำผึ้งคือปัญหาที่อยู่อาศัยเพราะบ้านเช่าในซอยมีคนต่างจังหวัดเข้ามาอยู่มากขึ้น บางคนไม่น่าจะไม่ใช่คนไทย เคยแจ้งตำรวจเหมือนกัน อีกปัญหาคือการเล่นการพนัน แล้วสตรีในชุมชนควรพัฒนาในเรื่องใดบ้างเธอคิดว่าเรื่องความประหยัด และการใช้ชีวิตอย่างพอเพียง ที่จริงผู้หญิงก็ประหยัดดีอยู่ แต่พวกผู้ชายฝ้ายสามีชอบตั้งวงดื่มเหล้าเล่นการพนันส่งเสียงดังตีกันบ่อยมาก เมื่อถามเรื่องการเมืองเธอบอกว่าเธอเห็นความสำคัญของการเมืองมากขึ้น ชาวการเมืองเป็นชาวดังมากในช่วงนี้ ผู้ศึกษาถามว่าต้องการเป็นนักการเมืองหญิงหรือไม่ เธอร้องเสียงดังแล้วบอกว่าถ้าเป็นแล้วไม่โดนว่าก็น่าเป็น แต่ที่เห็นนักการเมืองเป็นเป้าให้โจมตี ไม่ถูกใจก็โดน ดิตรงเงินเดือน

อย่างเดียว เวลานี้ไม่ชอบสถานการณ์การเมืองเท่าไร ที่มีส่วนร่วมทำอยู่คือไปเลือกตั้ง ถ้ามีโอกาสเรียนสูง ๆ น่าจะทำอะไรให้กับประเทศไทยมากกว่าเป็นนักการเมือง ในอนาคตหากมีครอบครัวมีความคาดหวังอย่างไร เธอบอกว่ารูปร่างหน้าตาอย่างเธอคงหาแฟนยาก เนื่องจากเธอเป็นคนค่อนข้างอ้วน ตอนนี้นำกำลังลดน้ำหนักอยู่ เมื่อก่อนตอนขายแพนเค้ก อ้วนกว่านี้พอเปลี่ยนงานมาทำงานที่ใช้แรง น้ำหนักค่อย ๆ ลดลง ผู้ศึกษาจึงบอกว่าผู้หญิงควรลดน้ำหนักเพื่อสุขภาพของตัวเอง อย่างผู้ศึกษาพยายามลดน้ำหนักอย่างถูกสุขลักษณะเพราะเริ่มปวดเข่า ไม่ใช่เพื่ออย่างอื่น น้ำผึ้งเห็นด้วย เธออยากใส่เสื้อผ้าตามแฟชั่น ถ้าเธอผอมกว่านี้คงเลือกซื้อเสื้อผ้าได้ตามใจ สำหรับผู้ชายในฝันควรมีอาชีพที่มั่นคง หน้าตาดี สะอาดสะอาด ไม่ติดเหล้าเล่นการพนัน ไม่เจ้าชู้ มีแม่สามีใจดี ถ้ามีลูก จะเลือกโรงเรียนดีที่มีชื่อเสียง มีการเรียนการสอนที่แน่น อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยเพราะเธอเห็นข่าวในทีวี บางโรงเรียนมีร้านขายเหล้าใกล้โรงเรียน ตอนนี้นำกำลังปั่นกำลังระบอบ และสนับสนุนส่งให้เรียนเท่าที่เขาจะเรียนได้ โตขึ้นจะได้เป็นคนมีอนาคต เงินเดือนสูง ๆ เป็นคนดีไม่ทำให้สังคมเดือดร้อน

ข้อเสนอแนะในเรื่องการศึกษานอกโรงเรียนของสตรีในมุมมองความเสมอภาคทางเพศ

น้ำผึ้งมีความเชื่อมั่นว่าการศึกษสามารถพัฒนาคนได้ โดยเฉพาะผู้หญิงซึ่งเคยถูกสังคมละเลยไม่ให้ความสำคัญ มองผู้หญิงว่าเป็นเพศที่อ่อนแอ เป็นช้างเท้าหลัง การศึกษาทำให้ผู้หญิงทัดเทียมผู้ชาย โดยเฉพาะในด้านการทำงาน หากผู้หญิงมีความรู้ดีมีฝีมือก็จะเป็นตัวเลือกที่มีคุณภาพเป็นแรงงานที่ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานและองค์กรที่สำคัญเมื่อผู้หญิงมีความรู้มากขึ้นก็จะแสวงหาสิ่งที่เป็นประโยชน์ รวมทั้งข้อมูลข่าวสารเพื่อพัฒนาตนเองให้ดีขึ้นทั้งภายนอกและภายใน สามารถเห็นหน้าชูต่านำความภาคภูมิใจมาสู่ตนเองและครอบครัวได้เท่าเทียมผู้ชาย สิ่งที่ยากฝากไว้คือ ตอนนี้อยู่เศรษฐกิจไม่ดี ที่ทำงานบางแห่งหาเรื่องไล่คนงานที่ตั้งครรภ์ออก แล้วไม่มีหน่วยงานใดให้ความช่วยเหลือเลย สิ่งนี้ถือว่าเป็นความไม่เสมอภาคทางเพศ เพราะผู้ชายคนทำให้ท้องสามารถทำงานอย่างมีความมั่นคงมากกว่าผู้หญิง ทำให้ผู้หญิงบางคนต้องตัดสินใจไปทำแท้ง เพราะกลัวตกงาน สังคมไทยไม่น่าจะมีเรื่องเหล่านี้เกิดขึ้น

กรณีศึกษาที่ 7

ประไพ (นามสมมติ) อายุ 32 ปี ภูมิลำเนาอยู่จังหวัดศรีสะเกษ ยังไม่มีครอบครัว อาชีพปัจจุบันคือพนักงานบริษัท มีพี่น้อง 8 คน ผู้หญิง 5 คน ผู้ชาย 3 คน เธอเป็นบุตรคนที่ 6 ครอบครัวของประไพเป็นเกษตรกรปลูกต้นหอม แม้จะมีที่ดินเป็นของตนเองแต่รายได้ไม่เพียงพอ

ต่อการดำรงชีพ เนื่องจากราคาหัวหอมตกต่ำและถูกกดราคาจากผู้รับซื้อ ทำให้พี่น้องของเธอต้องออกจากโรงเรียน พี่ชาย 2 คนเข้ามาช่วยรดแท็กซี่ในกรุงเทพฯ แรก ๆ ก็ส่งเงินข้าวของเครื่องใช้มาบ้าง พอมีครอบครัวเริ่มหายไปแทบจะไม่กลับบ้านเลย พ่อของประไพเป็นโรคความดันต่ำ มีอาการวูบและเวียนศีรษะบ่อย บางครั้งหมดสติอยู่ในแปลงต้นหอม คนในบ้านจึงไม่ต้องการให้พ่อออกไปทำงานในไร่อีก เพราะถ้าอาการหนักกว่านี้ทางบ้านคงไม่มีเงินรักษาและในช่วงนั้นไม่มีนโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรค ดังนั้นแม่และพี่สาวของเธอจึงเป็นแรงงานหลักในการทำงานหาเงินมาใช้ภายในบ้าน

สาเหตุที่ออกจากโรงเรียน

ในช่วงนั้นประไพคิดว่าการทำงานอาชีพเกษตรกรรมไม่ได้ทำให้ชีวิตของประไพและครอบครัวดีขึ้นเลย เกษตรกรรมเหมือนถูกทอดทิ้งไม่ได้รับการเหลียวแลเท่าที่ควร การปลูกหัวหอมก็ทำได้เพียงบางช่วง ราคาก็ไม่แน่นอน ดังนั้นในเวลาว่างแม่กับพี่สาวของประไพก็จะหาอาชีพเสริมเพื่อให้มีรายได้มากขึ้น เมื่อเรียนจบชั้น ม. 3 เธอจึงขอลาออกจากโรงเรียนเพื่อทำงานหาเงิน มีรายได้เป็นของตนเอง จะได้ไม่เป็นภาระของคนในบ้าน และสามารถซื้อของต่าง ๆ ได้ตามใจชอบที่สำคัญน้องอีกสองคนจะได้เรียนอย่างไม่ต้องกังวล

ผลกระทบและปัญหาในการดำเนินชีวิต

เมื่อลาออกจากโรงเรียนแม่ของประไพรู้สึกกังวลและเป็นห่วงเธอมากไม่ต้องการให้เธอทำงานเพราะเห็นว่าเธอยังดูเด็กมากไม่ค่อยทันคนทั้ง ๆ ที่อายุ 17 ปีแล้ว เธอจึงช่วยงานที่บ้านเป็นส่วนใหญ่ เธอรับหน้าที่ดูแลพ่อและทำงานบ้านทั้งหมด เนื่องจากแม่และพี่สาวต้องออกไปทำงานแต่เช้า แม่พ่อจะอาการดีขึ้นแต่ยังต้องกินยาอย่างต่อเนื่อง ทั้งค่ายาและค่ารถไปโรงพยาบาลค่อนข้างมาก บางครั้งหากทางบ้านไม่มีเงินไปรับยา พ่อก็ต้องห่างยาไประยะหนึ่ง เธออยู่บ้านได้ไม่กี่เดือนก็มีป่าในหมู่บ้านชวนไปทำงานที่ชายแดนมีเพื่อนเธอสนใจไปทำงานกับป่าคนนี้สองสามคน แต่ทั้งพ่อและแม่ของประไพไม่ยอมให้เธอไป โดยให้เหตุผลว่าเป็นห่วงเพราะเธอหัวอ่อนเชื่อคนง่ายและยังไม่รู้ว่าเป็นงานอะไร ตอนแรกเธอเกือบตัดสินใจหนีไปกับเพื่อน แต่พอนึกห่วงพ่อที่ไม่สบายและแม่ที่ต้องทำงานหนักขึ้น เธอจึงเปลี่ยนใจ เมื่อเธอบอกว่าอยากทำงานและให้พี่สาวอยู่บ้านบ้าง แม่เธอก็ตามใจแต่มีข้อแม้ว่า ให้ทำงานในละแวกบ้านเท่านั้น เธอหางานอยู่หลายเดือนก็ไม่สามารถหางานทำได้ เนื่องจากไม่มีงานรองรับสำหรับผู้หญิงที่จบวุฒิม. 3 บางตำแหน่งเช่นพนักงานคลังสินค้าแม้ว่าประกาศรับทั้งหญิงและชายแต่เมื่อเข้าไปสมัครกลับพิจารณารับผู้ชายโดยแจ้งว่าอัตราของผู้หญิงเต็มแล้ว สถานที่ทำงานส่วนใหญ่รับวุฒิสองชั้น ม.3 หรือไม่ก็ต้องมีความสามารถพิเศษ เช่นสามารถใช้คอมพิวเตอร์ได้ หรือพูดภาษาอื่น ๆ ได้ เธอเคยไปสอบถามเรื่องงานในที่ว่ากรอำเภอ แต่ตำแหน่งงานสำหรับวุฒิม. 3 มีไม่กี่ตำแหน่งและก็เต็มแล้ว ในที่สุดเธอได้งานเป็นพี่เลี้ยงดูแลลูกข้าราชการคนหนึ่งที่พักย้ายมาจากกรุงเทพฯ และสาเหตุที่รับเธอเข้า

ทำงานเพราะเธอจบชั้น ม. 3 ซึ่งค่อนข้างสูงสำหรับคนในท้องถิ่นนั้นเมื่อ 10 กว่าปีที่แล้ว ตอนนั้น เธออายุ 21 ปี เธอเป็นผู้ใหญ่มากกว่าวัย ที่สำคัญเธอพูดได้ทั้งภาษากลางและภาษาถิ่นจึงสามารถ ถ่ายทอดให้ลูกของข้าราชการท่านนั้นได้ทั้ง 2 แบบ

เหตุผลในการเข้ารับการศึกษาต่อในระบบการศึกษานอกโรงเรียน

ประไพจดจำความลำบากในการหางานทำทั้ง ๆ ที่จบชั้น ม.3 ความลำบากในการ ประคองชีวิตของครอบครัว การปลูกหอมที่ทำกันมานานแต่ไม่ได้ทำให้ร่ำรวยขึ้น และการไม่ได้รับการ เหลียวแลจากผู้มีตำแหน่งหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับปากท้องของชาวบ้านในสมัยนั้นได้ดี เธอมีความตั้งใจ ว่าถ้ามีโอกาสได้เรียนสูงขึ้นคงช่วยตัวเองและทางบ้านได้มากกว่านี้ ประไพเข้ากรุงเทพฯเมื่ออายุ 28 ปี เนื่องจากประมาณ 4 ปีที่แล้วมีบริษัทจัดหางานมาที่จังหวัด รับพนักงานหลายตำแหน่งเธอจึง ได้งานทำที่กรุงเทพฯแม้เงินเดือนไม่สูงมากแต่ประไพน่าจะดีกว่าอยู่ที่บ้าน ในตอนแรกเธอไม่มีความรู้เรื่อง การเรียนแบบการศึกษานอกโรงเรียนเลย เธอเห็นน้องที่ทำงานในบริษัทเดียวกับเธอ เตรียมตัวสอบ เธอจึงสอบถามรายละเอียดและไปสมัครเรียนที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนใกล้บ้านเพื่อ จะได้วุฒิมัธยมปลาย

คุณภาพชีวิตและความคาดหวังในอนาคต

ประไพ กำลังจะได้วุฒิการศึกษาระดับมัธยมปลาย ผู้ศึกษาถามเธอว่าเธอได้รับอะไร จากการเรียนการศึกษานอกโรงเรียน ประไพตอบว่า เมื่อเรียนจบสิ่งที่เธอได้มีค่ามากที่สุดคือวุฒิ การศึกษา เธอจะได้วุฒิระดับมัธยมปลายถือว่าประสบความสำเร็จไปอีกขั้นหนึ่ง อาจได้เงินเดือน เพิ่มขึ้นหรือปรับไปตำแหน่งอื่นที่สูงขึ้น ถ้ามีโอกาสและมีเงินจะเรียนต่อ จะได้มีบ้านอยู่เป็นของตัวเองมีโอกาสไปเที่ยวพักผ่อนหาความบันเทิงบ้าง การสำเร็จศึกษาทำให้เธอมีสุขภาพจิตดีขึ้น รู้สึกว่ามีความหวังกับชีวิต ระบบการเรียน บางครั้งอาจเจออาจารย์บางท่านที่ไม่ใกล้ชิด แต่มีความสุข ตอนไปเรียนกับนักศึกษาคนอื่น ๆ แม้ว่ามาจากคนละทิศละทาง ความหลากหลาย ก็ทำให้เราสามารถ ปรับตัวเข้ากับสังคมและสิ่งแวดล้อมได้ดี นอกจากการปรับตัวได้ดีขึ้น เธอรู้จักการพูดให้ถูก กาลเทศะ และดูเหมือนว่าจะเข้าใจสถานการณ์ต่าง ๆ เช่นการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้มากกว่าเดิม ตอนเข้ากลุ่มกิจกรรม ได้เปิดโอกาสให้เราเสนอความคิดในเรื่องต่าง ๆ ฝึกให้เรามีความกล้า มากขึ้น การศึกษานอกจากจะได้วุฒิเพิ่มขึ้นแล้ว ทำให้เราเย็นอยู่ในสังคมอย่างภาคภูมิใจ มีศักดิ์ศรี รู้จักเลือกในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง สามารถแนะนำคนอื่นได้ มีความมั่นใจในความรู้ที่เรามี ผู้ศึกษาถามว่า จากการพูดคุยทางบ้านเป็นห่วงมาก พ่อกับแม่ว่าอย่างไรบ้าง ประไพถึงกับหัวเราะ เธอบอกว่าพ่อดีใจมากที่เธอเอาตัวรอดมีงานทำ สามารถส่งเงินให้ทางบ้านใช้ได้ ผิดกับพี่ชายของเธอ นอกจากจะไม่ค่อยดูแลทางบ้านแล้วยังเอาลูกมาให้เลี้ยงอีก เวลาใครมาหา พ่อของเธอก็จะ บอกว่าลูกสาวไปเรียนที่กรุงเทพฯ แต่แม่เป็นห่วงกลัวเธอจะเรียนไม่ไหว ผู้ศึกษาถามเรื่องคุณภาพ

ชีวิตและความคาดหวังในอนาคตข้างหน้า ประไพได้ตอบว่า เธอต้องการความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และชีวิตการทำงานที่สบายทั้งร่างกายและจิตใจ เพราะเธอเห็นทั้งพ่อและแม่ทำงานหนัก รายได้ไม่แน่นอนทำงานแบบไม่มีสวัสดิการอะไรเลย พ่อของเธอมีปัญหาด้านสุขภาพ เมื่อก่อนเสียเงินค่ารักษามาก โชคดีที่ตอนนี้มีนโยบาย 30 บาทเธอจึงสบายใจขึ้น หมอที่จังหวัดดูแลดีมาก ในอนาคตเธอต้องการเรียนต่อ คิดว่าน่าจะเป็น 95 เปอร์เซ็นต์ ที่จะเรียนต่อปริญญาตรี เธอขอดูแลสุขภาพและค่าใช้จ่ายก่อนแต่อยากเรียนให้สูงสุดเท่าที่จะทำได้ เพราะยังไม่คิดจะมีครอบครัว ประไพอยากใช้สติปัญญาที่เรียนมาให้เกิดประโยชน์มากที่สุด ถ้าแต่งงานมีครอบครัวอยากจะได้ครอบครัวที่อบอุ่น ถ้าเธอมีลูกคงอยู่กับลูก จะให้เขาเรียนหนังสือไปเรื่อย ๆ ไม่ตามใจให้ลาออก เมื่อถามเรื่องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน เธอตอบว่า การพัฒนาชุมชนอย่างที่เห็นเป็นข่าวในทีวี ตอนนั้นไม่ได้ทำ เคยแต่ทำบุญ ส่งเงินไปสร้างศาลาวัดที่บ้าน เพราะเธอเห็นว่าวัดมีความสำคัญมากต่อชุมชนที่อาศัยอยู่ ผู้ศึกษาเห็นด้วยและบอกว่าวัดมักเป็นศูนย์กลางการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนและสังคม และเมื่อถามว่าปัญหาสำคัญของชุมชนที่อาศัยอยู่คืออะไร และเคยมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา ก่อนหน้าหรือหลังจากการเข้าเรียนหรือไม่ ประไพบอกว่าอันดับแรกคือปัญหาความยากจนของคนในหมู่บ้าน การเข้าไม่ถึงความรู้ใหม่และการอบรมในการทำงาน การทำการเกษตร และการถูกหลอกหลวง เธอได้บอกให้ทางบ้านฟังข่าว ดูทีวีทุกวันจะได้ฉลาดเหมือนคนในกรุงเทพฯ เธอบอกว่าคนที่กรุงเทพฯ ชอบดูทีวีชอบดูข่าวมาก บางครั้งมากเกินไปด้วยซ้ำ เมื่อถามว่าคนในชุมชนของควรพัฒนาในเรื่องใดบ้าง คำตอบคือ เรื่องความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย ต่าง ๆ ความรู้เรื่องการเกษตรแบบใหม่ ๆ การใช้เครื่องมือที่ทันสมัย โดยเฉพาะผู้หญิงควรมีความรู้เรื่องพวกนี้จะได้ช่วยเหลือตัวเองได้ ไม่ต้องพึ่งพาผู้ชาย ในเรื่องการเมืองเธอไม่ได้ไปเลือกตั้งทุกครั้งเพราะต้องทำงานหาเงิน เธออยากมีเงินมาก ๆ ชีวิตจะได้ไม่ลำบาก ประไพเพิ่งมีบัญชีสะสมทรัพย์ และเก็บเงินเป็นเรื่องเป็นราว ตอนมาอยู่กรุงเทพฯ แต่ไม่ได้ฝากทุกเดือนเพราะเธอต้องส่งเงินให้ทางบ้านและซื้อของที่อยากจะได้แพงก็จะซื้อ ผู้ศึกษาถามว่าเธอไม่เสียตายเงินหรือ ประไพตอบว่าเธอหาเงินเหนียว สิ่งเหล่านี้ถือเป็นรางวัลให้ตัวเอง เรื่องนี้ผู้ศึกษาเห็นด้วย ผู้หญิงควรใช้เงินให้เป็น ใช้บ้าง เก็บบ้าง บำรุงบุพการีและศาสนาบ้าง เธออยากมีรถกระบะสักคัน ไว้ขับไปรับพ่อกับแม่มาเที่ยวกรุงเทพฯ และนำของไปขายที่หมู่บ้าน เธอบอกว่าของที่กรุงเทพฯ ถูกกว่าที่ตลาดนัดบ้านของเธอ

ข้อเสนอแนะในเรื่องการศึกษานอกโรงเรียนของสตรีในมุมมองความเสมอภาคทางเพศ

การมีความรู้ทำให้ผู้หญิงรู้จักสิทธิของตนเอง ไม่ยอมในสิ่งที่ไม่ได้รับความยุติธรรม เนื่องจากการเป็นผู้หญิง การอบรมเลี้ยงดูที่ให้ความสำคัญเฉพาะผู้ชายยังมีอยู่ในสังคมแม้จะไม่มากเหมือนแต่ก่อน ในที่ทำงานของเธอนั้นไม่พบการเลือกปฏิบัติเพราะคำตอบแทนขึ้นอยู่กับวุฒิ

การศึกษา ผลงานและระยะเวลาทำงาน แต่ที่น่าสังเกตคือหัวหน้างานส่วนใหญ่เป็นผู้ชาย เนื่องจากมีวุฒิการศึกษาสูง อายุการทำงานนาน หัวหน้างานที่เป็นผู้หญิงอายุน้อยกว่าแต่มีวุฒิการศึกษาเท่ากัน ดังนั้นการได้มีโอกาสเรียนสูงจะทำให้เธอมีความก้าวหน้า ได้รับการพิจารณาเลื่อนขั้นเท่ากับผู้ชาย เจ้าของกิจการและคนทั่วไปควรรู้ถึงความสามารถที่เท่าเทียมกันระหว่างหญิงและชายในการทำงาน โดยไม่ยึดติดกับคำว่าผู้ชายทำงานได้ดีกว่า การศึกษาทำให้ผู้หญิงได้สิทธิที่ผู้หญิงควรได้ เหมือนใบประกันคุณภาพหรือรับรองคุณภาพ ซึ่งทำให้สังคมและคนอื่น ๆ มั่นใจเรา เหมือนที่เรามั่นใจตนเอง

กรณีศึกษาที่ 8

อัญชลี (นามสมมติ) อายุ 34 ปี ภูมิลำเนาอยู่จังหวัดเพชรบุรี มีบุตร 2 คนแยกกันอยู่กับสามี ปัจจุบันทำงานเป็นพนักงานบริษัทในกรุงเทพฯ อัญชลีมีพี่น้อง 6 คน ผู้ชายสามคนผู้หญิงสามคน เธอเป็นคนที่สี่ ครอบครัวของเธอมีฐานะไม่ดี

สาเหตุที่ออกจากโรงเรียน

เมื่อพ่อและแม่ของอัญชลีหย่าร้างกันจึงตัดสินใจแบ่งลูกกันรับผิดชอบ โดยพ่อของเธอรับพี่ชายคนที่สองกับน้องชายคนที่ถัดจากเธอไปเลี้ยง ส่วนแม่ของเธอรับลูกสาวสามคนกับน้องชายคนสุดท้องไว้ทำให้ครอบครัวของอัญชลีต้องแตกแยกไปคนละทาง โดยบิดาของเธอย้ายไปอยู่จังหวัดศรีสะเกษ ช่วงสองปีแรกพ่อส่งเงินให้แม่เดือนละสองพันบาทพอพ่อมีภรรยาคนใหม่ก็ส่งมาเพียงเดือนละหนึ่งพันบาท แม่แม่ของเธอจะเป็นลูกจ้างประจำแต่ก็มีรายได้ไม่พอกับค่าใช้จ่ายซึ่งพี่ชายคนโตกำลังเรียนต่อ ปวส. ดังนั้นเมื่อจบชั้นมัธยมปีที่สามเธอก็จึงขอลาออกทั้ง ๆ ที่อยากเรียนต่อ สิ่งที่เธอเสียใจคือแม่ไม่คัดค้านแต่กลับบอกว่าดีแล้วจะได้ออกมาช่วยทำงานหาเงิน ที่สำคัญแม่ของเธอบอกว่าผู้หญิงหางานทำงานง่ายกว่าผู้ชาย

ผลกระทบและปัญหาในการดำเนินชีวิต

จังหวัดของเธอมีโรงแรมและสถานที่พักต่างอากาศมากมาย จึงไม่ยากในการหางาน เธอได้งานเป็นพนักงานในโรงแรมแห่งหนึ่งและได้ค่าตอบแทนตามวุฒิ ม. 3 การมีเงินเดือนเป็นของตนเองทำให้เธอดีใจและคิดว่าแค่นี้เพียงพอแล้ว ซึ่งเธอคิดผิดเพราะค่าใช้จ่ายในการครองชีพเพิ่มขึ้นทุกปีในขณะที่ตำแหน่งและเงินเดือนเธอไม่ได้เพิ่มตามเลย เนื่องจากเธอจบเพียงชั้น ม.3 และตำแหน่งที่ผู้หญิงทำได้ในวุฒิ ม.3 ก็มีจำกัด จุดที่ทำให้ชีวิตหักเหคือ ตอนอายุ 20 ปี เธอต้องกับแฟนซึ่งเป็นพนักงานต้อนรับในโรงแรมเดียวกัน เธอต้องออกมาเช่าคอนโดอยู่กันต่างหาก ครอบครัวมีความสุขตามอัตภาพไม่เดือดร้อนจนมีลูกด้วยกันสองคน เธอมีเหตุต้องลาออกจากงาน

เพราะไม่มีคนเลี้ยงลูกเมื่อลูกชายคนโตเข้าเรียนอนุบาลค่าใช้จ่ายก็เพิ่มขึ้น แฟนเริ่มไม่กลับบ้าน และอ้างว่าทำงานโอที เงินเดือนก็ให้บ้างไม่ให้บ้าง เธอกับแฟนจึงมีปากเสียงกันเป็นประจำ เธอจำเป็นต้องไปขอเงินจากแม่ แม่ของเธอสงสัยในพฤติกรรมของแฟนเธอ จึงสืบดูถึงรู้ว่าแฟนเธอไปอยู่กับผู้หญิงอีกคน ซึ่งเป็นพนักงานต้อนรับในโรงแรมเดียวกันและสิ่งที่เธอเสียใจคือคำพูดดูถูกต่าง ๆ นานาจากปากของแฟนเธอเองทั้งในเรื่องการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่การงาน รูปร่างหน้าตา เธอจึงตัดสินใจพาลูกทั้งสองคนเข้ากรุงเทพฯ มาอยู่กับพี่สาวคนโตที่เข้ามาทำงาน รับจ้างเย็บเสื้อผ้า ก่อนหน้านั้น เธอต้องดำเนินการเรื่องเอกสารหลายอย่างเพื่อให้ลูกชายคนโตได้เรียนโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร แม้จำเป็นต้องเดินทางกลับไปเพชรบุรีอีกหลายครั้ง เธอก็ยอมเพื่อให้ลูกได้เข้าเรียน เธอยอมรับว่าการตัดสินใจเข้ามาอยู่กรุงเทพฯ เมื่อ 9 ปีที่แล้วเป็นการตัดสินใจที่ถูกต้องที่สุด

เหตุผลในการเข้ารับการศึกษาต่อในระบบการศึกษานอกโรงเรียน

เหตุผลเดียวในการเรียนคือต้องการความก้าวหน้า แม้อายุจะ 34 ปีแล้วก็ตามเธอคิดว่าไม่มีใครแก่เกินเรียน ถ้าเรียนจบคงจะได้เลื่อนตำแหน่งและก็จะหาเวลาเรียนต่อรวมค่าแห่ง แล้วคงไม่มีใครมาดูถูกเธอได้ ที่เรียนต่อไม่เกี่ยวกับการที่ถูกแฟนดูถูกเพราะลืมไปหมดแล้วตอนนี้มีความสุขที่ได้อยู่กับลูกได้เลี้ยงดูเขาด้วยตัวเธอเอง และลูกจะได้ไม่อายุเรื่องการศึกษามากด้วยการดำเนินชีวิตในกรุงเทพฯ ทำให้เธอตระหนักในเรื่องการเรียน ซึ่งที่จริงในจังหวัดของเธอก็เห็นว่าการศึกษาคำคัญเช่นเดียวกัน แต่ถ้าเปรียบเทียบกับในกรุงเทพฯ จะมีการแข่งขันเรียนมากกว่า

คุณภาพชีวิตและความคาดหวังในอนาคต

อัญชลีมีความสุขกับการเรียน เธอบอกว่าการศึกษาทำให้คนได้ความรู้และมีองค์ประกอบให้เรามาใช้ในการตัดสินใจ สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ อย่างมีวิจรรย์ญาณ และได้รับการยอมรับจากครอบครัวและสังคมมากขึ้น ลูก ๆ รู้สึกสนุกที่เห็นเธอทำการบ้าน เวลาไม่เข้าใจจะฝากลูกไปถามครูที่โรงเรียน และคนเธอที่รู้จักจะบอกว่าการเรียนแบบนี้ดีต่อตัวเธอและลูก ประโยชน์ที่เธอได้รับการศึกษานอกโรงเรียนคือนอกจากเธอจะได้ความรู้ด้านวิชาการแล้ว เธอยังมีความรู้เสริมพิเศษ เช่นคอมพิวเตอร์และภาษาอังกฤษสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ นอกจากนี้ยังทำให้ได้รับความก้าวหน้าในเรื่องอาชีพ มีเงินเดือนมากขึ้นพอที่จะผ่อนบ้าน เธอเลือกทำเลที่การคมนาคมสะดวก มีรถประจำทางผ่าน มีสาธารณูปโภคครบ และชื่อของที่จำเป็นได้คล่องขึ้น เช่นชื่อที่วิวิทย์ กระตึกน้ำร้อน การได้วุฒิการศึกษาทำให้เธอก้าวหน้าไปอีกขั้นหนึ่ง เหมือนกับได้ในสิ่งทีรอคอยและคงได้ใช้ประโยชน์จากวุฒิที่ได้รับ เมื่อถามถึงการปรับตัวเข้ากับสังคมและสิ่งแวดล้อม อัญชลีตอบว่า ตอนนี้เป็นผู้ใหญ่แล้วก็ไม่ต้องปรับตัวอะไรแต่คงจะวางตัวให้เหมาะสม ผู้ศึกษายอมรับว่าอัญชลี เป็นคนหน้าตาสวย ยิ้มหวาน พูดจาวนารัก เมื่อถามว่าจะเรียนต่อหรือไม่ เธอตอบว่า คิดว่าคงจะเรียนต่อ แต่ต้องคิดถึงลูกก่อน อนาคตเป็นสิ่งไม่แน่นอน การศึกษาคำคัญมากใน

ปัจจุบันต้องให้ลูกเรียนสูงเข้าไว้ เธอต้องการให้ลูกสบายได้กินได้เที่ยวเหมือนเด็กทั่วไป เป็นเด็กสมบูรณ์ อัญชลีพาลูกไปวัดเมื่อถึงวันสำคัญเสมอ ส่วนปัญหาสำคัญของชุมชนที่อาศัยอยู่คืออะไร และเคยมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาหน้าหรือหลังจากการเข้าเรียนหรือไม่นั้น อัญชลี ให้ความเห็นว่า ถ้าที่กรุงเทพฯ ควรปรับปรุงเรื่องความสะอาด และเรื่องยุ้ง ในการแก้ไขปัญหา แก้ไขเฉพาะในบ้าน โดยใช้ยาฉีดยุ้ง ส่วนสตรีในชุมชนของควรวพัฒนาในเรื่องใดบ้าง เธอตอบว่า เธอต้องการให้พัฒนาการศึกษาของผู้ใหญ่ การให้ความรู้ในเรื่องต่าง ๆ เช่น สุขอนามัย การกินอาหารที่มีคุณค่า การออมทรัพย์ การรักถิ่นฐาน เมื่อถามเรื่องการเมืองเธอยอมรับว่าที่ผ่านมาเลือกตามคนอื่น เขาว่าคนนี้ก็เลือก เธอไม่เคยรู้ประวัติผู้แทนคนไหนเลย ในส่วนตัวเธอบอกว่าความรู้ของเธอคงช่วยอะไรไม่ได้มาก แต่ถ้ามีโอกาสก็จะให้การช่วยเหลือ เพราะเธอต้องการให้คนในประเทศไทยกลับมามีความสุขเหมือนเมื่อเดือนมิถุนายน 2549

ข้อเสนอแนะในเรื่องการศึกษานอกโรงเรียนของสตรีในมุมมองความเสมอภาคทางเพศ

การศึกษาทำให้ความไม่เสมอภาคทางเพศน้อยลง ในปัจจุบันผู้หญิงเรียนมากขึ้นและชอบเรียน ผู้หญิงในปัจจุบันมีสมอง ในอนาคตผู้หญิงจะเป็นผู้นำได้เท่ากับผู้ชาย หรือมากกว่า การปลูกฝังให้คิดตามผู้ชายควรหมดไปจากสังคมไทย ผู้หญิงมีการศึกษาจะมีงานทำไม่ต้องพึ่งพาผู้ชาย มีอิสระมีความเป็นตัวของตัวเองและมีอำนาจต่อรอง แต่ก็ต้องอยู่ในสังคมที่ผู้ชายใจกว้างด้วย คือเห็นความสำคัญของผู้หญิงไม่ถือตนเป็นใหญ่ และจากประสบการณ์ที่ผ่านมาเมื่อเกิดปัญหา กับเธอ เธอไม่สามารถพึ่งหน่วยงานใดได้เลย อย่างเวลาเดินทางผู้ชายสามารถเข้าพักที่วัด ผู้หญิงจะไม่ค่อยกล้าเข้าไปพักที่วัด เวลากู้เงินก็ลำบากไม่มีหลักประกันก็ไม่สามารถกู้ได้

อภิปรายผล

การศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษาของการศึกษานอกโรงเรียนจำนวน 8 คน เพื่อศึกษาในเรื่อง การศึกษานอกโรงเรียนของสตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ในมุมมองความเสมอภาคทางเพศ การศึกษาครั้งนี้ได้ทำการศึกษาจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและศึกษาภาคสนามโดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยอภิปรายผลแต่ละด้านโดยเริ่มจาก ข้อมูลส่วนตัวสภาพภูมิหลัง สาเหตุที่ออกจากโรงเรียน ผลกระทบในการดำเนินชีวิต เหตุผลในการศึกษาต่อ คุณภาพชีวิตและความคาดหวังในอนาคต ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลส่วนตัวและภูมิหลัง

1.1 ระดับการศึกษา

สตรีที่เป็นกรณีศึกษามาจากครอบครัวที่มารดาบิดา มีการศึกษาไม่เกินระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับประถม การศึกษาสูงสุดคือระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งมีเพียงคนเดียว ไม่มีมารดาบิดาหรือผู้ปกครองที่จบการศึกษาในระดับมัธยมปลายและจากการสัมภาษณ์ถึงบุคคลแวดล้อมของกรณีศึกษา ปรากฏว่าประชากรในชุมชนที่กรณีศึกษาอาศัยอยู่ส่วนใหญ่จะสำเร็จการศึกษาในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น ยกเว้นในเขตกรุงเทพมหานครที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี

1.2 สถานภาพการสมรส

สถานภาพการสมรสของมารดาบิดา ในจำนวนกรณีศึกษา 8 คนมาจากครอบครัวที่มารดาบิดาหย่าร้างและแยกกันอยู่ 5 คน มารดาบิดาอยู่ด้วยกัน 2 คน และบิดาเสียชีวิต 1 คน ซึ่งส่งผลให้มารดาต้องรับหน้าที่เป็นหัวหน้าครอบครัว ทำงานหาเงินเลี้ยงดูบุคคลในครอบครัวเพียงคนเดียวส่วนสถานภาพการสมรสของกรณีศึกษา จากกรณีศึกษา 8 คน มีสถานภาพโสด 6 คน อีก 2 คนแยกทางกับสามีและเลี้ยงบุตรธิดาเพียงลำพัง

1.3 จำนวนสมาชิกในครอบครัว จากการศึกษาพบว่ากรณีศึกษามาจากครอบครัวใหญ่ที่มีสมาชิกมาก มีเพียง 2 ครอบครัวที่มีบุตรเพียง 1-2 คน ทำให้เกิดปัญหาในเรื่องการอบรมเลี้ยงดู ผู้ปกครองใช้เวลาส่วนใหญ่ในการทำงานหาเงิน ดังนั้นเวลาที่อยู่กับครอบครัวจึงมีน้อย ทำให้บุตรธิดาห่างเหินกับผู้ปกครอง ขาดความรักและความอบอุ่นและขาดการทำตัวเป็นตัวอย่างที่ดีแก่บุตรธิดา ทำให้ครอบครัวมีความสัมพันธ์แบบหลวม ๆ ซึ่งเป็นจุดอ่อนและเป็นช่องทางให้บุตรธิดาเดินทางผิด ถูกล่อลวงและถูกเอาเปรียบทางเพศจากบุคคลที่ขวยโอกาสจากความความสัมพันธ์ที่เปราะบางของคนในครอบครัว

1.4 อาชีพมารดาและบิดาของกรณีศึกษา มารดาและบิดาของกรณีศึกษาประกอบอาชีพดั้งเดิมของครอบครัวคือทำการเกษตรทำสวน ซึ่งอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพที่ประสบปัญหาขาดแคลนเพราะนอกจากจะต้องขึ้นกับดินฟ้าอากาศแล้วยังมีปัจจัยอื่น ๆ อีกเช่น ต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น ราคาขายที่ไม่แน่นอน ทำให้ผู้ปกครองของนักศึกษาบางคนต้องกู้ยืมเงินทำให้มีภาระหนี้สินเพิ่มขึ้น นอกนั้นจะเป็นลูกจ้าง ผู้ใช้แรงงานและทำงานบ้าน เป็นอาชีพที่ไม่มีสวัสดิการ ซึ่งมีค่าตอบแทนน้อยมาก ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายในครอบครัว และค่าใช้จ่ายในการให้การศึกษาแก่บุตรธิดา ซึ่งเป็นที่มาของการออกจากโรงเรียนก่อนเวลาอันควร ทำให้คุณภาพชีวิตอยู่ในระดับต่ำ สภาพเศรษฐกิจในครัวเรือนฝืดเคือง

อาชีพของกรณีศึกษา กรณีศึกษาทุกคนออกจากโรงเรียนในระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้น จึงไม่มีทางเลือกในการประกอบอาชีพ อาชีพส่วนใหญ่จึงเป็นอาชีพที่ใช้แรงงานรับจ้าง เช่น เลี้ยงเด็ก ซ่างสระผม ทำดอกไม้ประดิษฐ์ ที่สำคัญคือต้องเข้ามาทำงานในกรุงเทพมหานคร เนื่องจากไม่มีงานรองรับในจังหวัดที่ตนอยู่ และประสบกับปัญหาในการจ้างงาน บางคนไม่ได้รับโอกาสในการเลื่อนตำแหน่ง และถูกเลือกปฏิบัติไม่มีความเสมอภาคทางเพศในหลายด้าน เช่น อัญชลี ไม่ได้รับการเลื่อนตำแหน่งในโรงแรม ความเป็นเพศหญิงและมีวุฒิการศึกษาสูงสุดเพียงชั้นมัธยมปีที่ 3 และพรทิพย์ซึ่งทำงานในโรงงานแห่งหนึ่ง โรงงานนี้เลือกเฉพาะผู้ชายเป็นหัวหน้างานเท่านั้น แม้วุฒิการศึกษาจะเท่ากันก็ตามหากผู้หญิงต้องการก้าวหน้าและได้รับการพิจารณาให้เลื่อนขั้นจะต้องมีวุฒิการศึกษาที่สูงกว่า ทำให้พรทิพย์ขวนขวายที่จะเรียนต่อให้สูงขึ้น

กรณีที่กรณีศึกษามีวุฒิการศึกษาน้อย คือระดับประถมหรือมัธยมต้น จึงต้องทำงานประเภทใช้แรงงาน หรืองานด้านการบริการ ซึ่งไม่ต้องใช้ความรู้ ฝีมือ อุปกรณ์หรือเทคโนโลยีมาก ใช้เพียงทักษะการทำงานขั้นพื้นฐานและความสามารถพิเศษของตนเอง เป็นผลให้ได้รับค่าตอบแทนในอัตราที่ต่ำ ได้รับการเอาเปรียบ ขาดความมั่นคงเรื่องรายได้ งานไม่มีสวัสดิการทำให้กรณีศึกษามีภาระค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ค่อนข้างมาก ส่งผลให้คุณภาพชีวิตของกรณีศึกษาอยู่ในระดับต่ำ ไม่พร้อมซึ่งปัจจัยสี่อันสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานของมนุษย์ บางกรณีศึกษาไม่มีที่อยู่เป็นของตนเองมาตั้งแต่รุ่นพ่อแม่ ต้องอาศัยอยู่กับบุคคลอื่นหรือเช่าอยู่ตามอสังหาริมทรัพย์

สาเหตุที่ออกจากโรงเรียน

1. สาเหตุที่ออกจากการศึกษา จากกรณีศึกษา 8 คน แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1.1 มีเหตุให้ออก เช่น

กรณีศึกษาที่ชื่อ กานดา มารดาให้ลาออกจากโรงเรียน เพราะต้องการแยก กานดาออกจากพ่อเลี้ยงที่มีพฤติกรรมส่อที่จะเกิดการคุกคามทางเพศ

กรณีศึกษาที่ชื่อ ชนิษฐา แม้เธอจะตัดสินใจลาออกเอง แต่เป็นเพราะพ่อ และแม่ของเธอมีแนวโน้มจะให้เธอหยุดการเรียนไว้ชั่วคราวก่อนเนื่องจากเธอเรียนจบชั้นประถม 6 แล้ว และนำเงินไปส่งน้องชายเรียนต่อ

กรณีศึกษาที่ชื่อ งามตาต้องออกจากโรงเรียนเพราะตั้งครมภ์ ซึ่งแสดงให้เห็นความไม่เสมอภาคทางเพศในระบบการศึกษาอย่างหนึ่งการที่ผู้หญิงตั้งท้องโดยไม่พร้อม สังคมก็ไม่มีทางเลือกให้ เธอต้องแบกท้องอยู่กับบ้านในขณะที่ฝ่ายชายเรียนได้ตามปกติ ซึ่งเธอควรได้รับการศึกษาจนตลอด

1.2 ลาออกด้วยตนเอง กรณีศึกษา 6 ใน 8 คน เสียสละและกตัญญูลาออกจากโรงเรียนด้วยตนเอง เนื่องจากปัญหาเศรษฐกิจและต้องการช่วยเหลือครอบครัว ทำงานเพื่อ

มีรายได้เป็นของตนเอง ลดภาระของผู้ปกครองสามารถนำเงินไปใช้เพื่อทำให้ชีวิตได้รับความ สะดวกสบายมากขึ้น

เหตุผลในการตัดสินใจเข้าเรียนในระบบการศึกษานอกโรงเรียน

ผลจากวุฒิการศึกษาของกรณีศึกษาอยู่ในระดับประถมและมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งเป็นระดับการศึกษาที่ไม่สูง จึงขาดความรู้และทักษะในการทำงาน เป็นแรงงานที่ไม่มีคุณภาพทำให้ ถูกเอาเปรียบ ไม่ได้ได้รับความเสมอภาคและถูกเลือกปฏิบัติ ส่งผลให้คุณภาพชีวิตของสตรีอยู่ใน ระดับต่ำ รายได้ไม่เพียงพอในการหาสิ่งต่าง ๆ มาสนองความต้องการของตนเองได้ กรณีศึกษาทุกคน มีความคาดหวังว่าหากได้รับการศึกษาสูงขึ้น จะมีชีวิตความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตดีขึ้น นับตั้งแต่ ปัจจุบัน 4 ที่ประกอบด้วยอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัยและยารักษาโรค ซึ่งทำให้มีสุขภาพ อนามัยดี มีความมั่นคงปลอดภัยในชีวิต ได้รับความสะดวกสบายในการดำรงชีพ ทำให้ครอบครัว มีความสุข มีที่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี การเรียนแบบนอกระบบโรงเรียนจะใช้เวลาวันหยุดจึงไม่ กระทบงานปัจจุบันที่ทำอยู่ จึงเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์นอกจากนี้ยังไม่เสียค่าใช้จ่ายใน การเรียนอีกด้วย การศึกษาทำให้ผู้หญิงมีวิสัยทัศน์มากขึ้น ทำให้ได้มาซึ่งสิทธิและความเสมอภาค การมีบทบาทตัวตนในสังคม เป็นที่ยอมรับของคนอื่นซึ่งทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น

ความคาดหวังในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสตรี

สตรีที่เข้าศึกษาในระบบการศึกษานอกโรงเรียน มีความคาดหวังในการพัฒนา คุณภาพชีวิตของตนเองตั้งแต่ก่อนเข้ารับการศึกษา ระหว่างการศึกษา และเมื่อสำเร็จการศึกษา ด้วยกันทุกคน นอกจากนี้ยังส่งผลไปถึงการศึกษาของบุตรหลานที่มีแนวโน้มให้มีการศึกษาอย่าง ต่อเนื่อง ไม่ออกจากโรงเรียนกลางคันอย่างที่สตรีเหล่านี้ประสบอยู่ เพราะเห็นด้วยอย่างยิ่งว่าถ้า สตรีมีการศึกษาน้อย มีวุฒิการศึกษาต่ำจะส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิต และความไม่เสมอภาค ทางเพศในหลาย ๆ ด้าน การศึกษานำมาซึ่งสิ่งที่ตอบรับและสนองความต้องการของมนุษย์ เพื่อให้ มีคุณภาพชีวิตดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของ โนลส์ (Knowles) ที่กล่าวถึงความต้องการของ มนุษย์ ว่า มนุษย์ต้องการพัฒนา ด้านกายภาพ ความเจริญงอกงาม ความมั่นคงปลอดภัย ประสบการณ์ใหม่ ๆ ความสำเร็จและเป็นที่ยอมรับของคนอื่น และความต้องการทางด้านการศึกษา ส่วนทฤษฎีของ คูมส์ ได้กล่าวไว้ดังนี้

1. การศึกษาสามารถยกระดับความเป็นอยู่ของครอบครัวให้ดีขึ้น ซึ่งสตรีสามารถ นำความรู้ที่ได้รับมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ต่อการปรับปรุงคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น ไม่ว่าจะเป็น วิชา สุขอนามัยโภชนาการ การเลี้ยงดูเด็ก การจัดการบ้านและที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม

2. การศึกษาเพื่อยกระดับความเป็นอยู่ของชุมชน สตรีสามารถนำความรู้ความสามารถ ยกระดับความเป็นอยู่ของชุมชนอย่าง เช่น ความรู้เกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นการเมืองภาค

ประชาชน สถาบันการปกครองท้องถิ่นและประเทศ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทั้งระดับท้องถิ่นและประเทศ

3. การศึกษาเพื่อประกอบอาชีพสตรีที่สำเร็จการศึกษามีความคาดหวังที่จะนำความรู้ความสามารถ มาประกอบสัมมาอาชีพ เพื่อให้ตนเองมีรายได้มากขึ้น มีอาชีพที่มั่นคง มีความก้าวหน้าในอนาคต

จึงจะเห็นได้ว่าสตรีมีความคาดหวังที่จะมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ต้องการมีชีวิตที่ต่างไปจากเดิม มีการพัฒนาตนเองในทุกด้านที่สามารถพึ่งตนเองได้ เป็นที่ยอมรับของสังคมและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขตลอดทุกช่วงอายุ

กรณีศึกษาทั้ง 8 คน มีความคาดหวังที่จะมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ตั้งแต่มีความพร้อมในเรื่องปัจจัย 4 มีอาชีพที่มั่นคง สามารถพึ่งพาตนเองและช่วยเหลือคนอื่นได้ เป็นที่ยอมรับในสังคม ดำรงชีวิตอย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรี มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีความเท่าเทียมเสมอภาค ไม่ถูกมองว่าเป็นพลเมืองชั้นสอง

ข้อเสนอแนะในเรื่องมุมมองความเสมอภาคทางเพศ

สตรีได้รับผลกระทบของความเสมอภาคทางเพศทั้งทางตรงและทางอ้อม ความไม่เสมอภาคทางเพศปรากฏในสังคมทั้งในเมืองและชนบท ตั้งแต่ระดับครอบครัวซึ่งผู้ปกครองควรมีความรู้ในเรื่องความเสมอภาคระหว่างหญิงชายและทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี แบ่งเบาภาระหน้าที่ของงานภายในบ้าน และปราศจากอคติทางเพศไม่ใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา ยกย่องนับถือให้เกียรติและเยียวยาซึ่งกันและกันเฝ้าระวังในเรื่องทุกข้อโรคภัยต่าง ๆ ดูแลเรื่องปัจจัยสี่อันได้แก่อาหารเครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่ ยารักษาโรค ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ในด้านสังคม ทุกภาคส่วนของสังคมไม่ว่าจะภาครัฐหรือเอกชน ควรยึดหลักความเสมอภาคและความเป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ ทั้งในเรื่องการศึกษาและการจ้างงาน มีโอกาสในการเข้าถึงและได้รับผลตอบแทนในการประกอบอาชีพ มีโอกาสในการเลื่อนตำแหน่งที่สูงสุด เท่าเทียมกันทั้งหญิงและชาย การศึกษามีส่วนทำให้ความไม่เสมอภาคทางเพศน้อยลง ในปัจจุบันผู้หญิงเรียนมากขึ้น ดังนั้นถ้าผู้หญิงพัฒนาฝีมือและเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ผู้หญิงก็สามารถประกอบอาชีพได้หลากหลายมากขึ้น